

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2023 M. LIEPOS 1 D.–2023 M. GRUODŽIO 31 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ
LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
TEISMŲ PRAKTIKOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2023 m. liepos 1 d.–2023 m. gruodžio 31 d.)

PILIETYBĖ	5
Didžiosios kolegijos 2023 m. rugsėjo 5 d. sprendimas byloje <i>Udlændinge- og Integrationsministeriet, C-689/21</i>	5
<i>Dėl pareigos išnagrinėti valstybės narės pilietybės netekimo pasekmes bei su šia procedūra susijusių tam tikrų reikšmingų terminų</i>	5
APMOKESTINIMAS	6
2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje <i>Napfény-Toll, C-615/21</i>	6
<i>Dėl teisės sustabdyti PVM apskaičiavimo ir perskaičiavimo senaties termino skaičiavimą visam mokesčio ginčo nagrinėjimo laikotarpiui</i>	7
<i>Dėl aplinkybės, kad priimant su PVM susijusį sprendimą per daug kartų kartojamos mokesčio procedūros arba mokesčių administratoriaus teisės senaties termino bendra sustabdymų trukmė yra per daug ilga</i>	7
<i>Dėl apmokestinamojo asmens gebėjimo pagrįsti PVM deklaracijų duomenis per visą mokesčių apskaičiavimo ir perskaičiavimo senaties laikotarpį</i>	8
2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje <i>Schütte, C-453/22</i>	8
<i>Dėl pirkėjo teisės į sąskaitoje faktūroje nepagrįstai nurodyto PVM, kurį jis sumokėjo tiekėjams ir kurį šie sumokėjo į valstybės biudžetą, grąžinimą, kai jis nebegali reikalauti šio grąžinimo iš šių tiekėjų dėl nacionalinėje teisėje numatyto senaties termino</i>	9
2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje <i>KRI, C-323/22</i>	9
<i>Dėl pripažinimo, kad prekės buvo prarastos, siekiant atleisti akcizais apmokestinamų prekių sandėlio savininką nuo pareigos mokėti akcizą, kai jos neteisėtai trečiųjų asmenų buvo išgabentos iš šio sandėlio</i>	10
2023 m. spalio 5 d. sprendimas byloje <i>Deco Proteste – Editores, C-505/22</i>	11
<i>Dėl prenumeratos dovanos tiekimo už periodinių leidinių prenumeratą pripažinimo prekių tiekimu už atlygį apmokestinimo PVM tikslais</i>	11
APLINKA	12
2023 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje <i>Right to Know, C-84/22</i>	12
<i>Dėl teisės susipažinti su informacija apie aplinką išimčių, susijusių su „vidaus ryšiais“ ir „valdžios institucijos procesiniais veiksmais“, taikymo oficialių vyriausybės posėdžių ataskaitoms</i>	13
<i>Dėl valstybės narės teisėje pripažinto res judicata principo taikymo srities suderinamumo su ES teise</i>	13
2023 m. gruodžio 7 d. sprendimas byloje <i>Latvijas valsts meži, C-434/22</i>	14
<i>Dėl būtinumo atlikti išankstinį medžių kirtimo darbų, numatytų pagal miškų priešgaisrinės apsaugos srityje taikomą nacionalinį teisinį reglamentavimą, poveikio „Natura 2000“ teritorijai vertinimą</i>	15
2023 m. gruodžio 21 d. sprendimas byloje <i>Papier Mettler Italia, C-86/22</i>	16
<i>Dėl nacionalinio teisinio reglamentavimo, apie kurį Europos Komisijai buvo pranešta likus tik kelioms dienoms iki jo priėmimo ir paskelbimo</i>	16
<i>Dėl draudimo prekiauti vienkartiniais maišeliais, pagamintais iš biologiškai neskaidžių ir nekompostuojamų medžiagų</i>	16
<i>Dėl Direktyvos 94/62 18 straipsnio tiesioginio veikimo ir pakankamai akivaizdaus pažeidimo</i>	17
DARBUOTOJŲ INFORMAVIMAS IR KONSULTAVIMASIS SU JAIS	17
2023 m. liepos 6 d. sprendimas byloje <i>Ethnikos Organismos Pistopoiisis Prosonton & Epangelmatikou Prosanatolismou, C-404/22</i>	17
<i>Dėl Direktyvos 2002/14 2 straipsnio a punkte numatytos sąvokos „įmonė, vykdanči ekonominę veiklą“ aiškinimo</i>	18
<i>Dėl informavimo ir konsultavimo pareigos taikymo pasikeitus nedidelio skaičiaus darbuotojų darbo vietai, kai šis pasikeitimas negali paveikti užimtumo atitinkamoje įmonėje situacijos, struktūros ir galimų užimtumo pokyčių arba kelti grėsmę užimtumui apskritai</i>	18
DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATOS APSAUGA	19

2023 m. spalio 12 d. sprendimas byloje <i>Ředitelství silnic a dálnic, C-57/22</i>	19
<i>Dėl teisės į kasmetines atostogas už laikotarpį nuo neteisėto atleidimo iš darbo iki grąžinimo į jį dienos</i>	20
2023 m. gruodžio 14 d. sprendimas byloje <i>Sparkasse Südpfalz, C-206/22</i>	20
<i>Dėl kasmetinių atostogų, suteiktų nesergančiam darbuotojui laikotarpiu, sutampančiu su karantino laikotarpiu, perkėlimo</i>	21
DUOMENŲ APSAUGA	21
Didžiosios kolegijos 2023 m. liepos 4 d. sprendimas byloje <i>Meta Platforms ir kt., C-252/21</i>	21
<i>Dėl konkurencijos institucijos kompetencijos su asmens duomenų apsaugos sritimi susijusiais klausimais ir lojalaus bendradarbiavimo pareigos</i>	22
<i>Dėl socialinio tinklo operatoriaus atliekamo asmens duomenų tvarkymo</i>	23
2023 m. spalio 26 d. sprendimas byloje <i>FT, C-307/22</i>	24
<i>Dėl paciento teisės nemokamai gauti pirmąją savo medicininių įrašų kopiją</i>	24
2023 m. lapkričio 16 d. sprendimas byloje <i>Ligue des droits humains, C-333/22</i>	25
<i>Dėl duomenų subjekto teisės apskųsti teismui kompetentingos priežiūros institucijos sprendimą, kai duomenų subjekto teisės įgyvendinamos per tokią priežiūros instituciją pagal Direktyvos 2016/680 17 straipsnį</i>	25
Didžiosios kolegijos 2023 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje <i>Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, C-683/21</i>	26
<i>Dėl „duomenų valdytojo“ ir „duomenų tvarkymo“ sampratos</i>	27
<i>Dėl kaltės nustatymo, skiriant baudą už BDAR pažeidimą</i>	27
VARTOTOJAI	27
2023 m. spalio 5 d. sprendimas byloje <i>Verein für Konsumenteninformation, C-565/22</i>	27
<i>Dėl vartotojo teisės atsisakyti sutarties, kai platformos prenumerata buvo pratęsta automatiškai</i>	28
EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIAI INVESTICIJŲ FONDAI	28
2023 m. gruodžio 7 d. sprendimas sujungtose bylose <i>Obština Razgrad ir kt., C-441/22 ir C-443/22</i>	28
<i>Dėl susitarimo pakeisti viešojo pirkimo sutarties sąlygas formos, vertinant, ar toks susitarimas buvo esminis</i> 29	
<i>Dėl galimybės pratęsti viešojo pirkimo sutarties įvykdymo terminą, nevykdant naujos pirkimo procedūros</i>	30
RYŠIŲ REGULIAVIMAS	30
2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje <i>Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, C-162/22</i>	30
<i>Dėl elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomų duomenų naudojimo tiriant tarnybinius nusižengimus</i>	31
TRANSPORTAS	32
2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimas byloje <i>Gargždų geležinkelis, C-671/21</i>	32
<i>Dėl pagal Direktyvą 2012/34/ES infrastruktūros valdytojai sudarant traukinių tvarkaraštį ir per derinimo procedūrą kylančių pareigų</i>	32
<i>Dėl pirmumo kriterijaus, grindžiamo planuojamu tų pajėgumų naudojimu</i>	32
<i>Dėl aplinkybės, kad keli pareiškėjai paprašė pajėgumų tiems patiems kroviniams vežti, reikšmės vertinant, ar infrastruktūra yra perpildyta</i>	32
ŪKINĖS VEIKLOS LAISVĖS RIBOJIMAS	33
2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje <i>Xella Magyarorszá, C-106/22</i>	33
<i>Dėl tikslo, kurio siekiant nustatytas užsienio investicijų tikrinimo mechanizmas, vertinimo įsisteigimo laisvės ribojimo aspektu</i>	33
EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA	34
2023 m. lapkričio 16 d. sprendimas byloje <i>BG, C-427/22</i>	34
<i>Dėl įmonės, kuri iš visuomenės negauna indėlių ar kitų grąžintinų lėšų ir kuri tik teikia kreditus iš kitų šaltinių, pripažinimo kredito įstaiga Reglamento Nr. 575/2013 taikymo tikslais</i>	35
TEISĖS PRINCIPAI	35

2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje Volkswagen Group Italia ir Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22	35
<i>Dél ne bis in idem principo taikymo skiriant kriminalinio pobūdžio administracinę sankciją už nesąžiningą komercinę veiklą .....</i>	<i>35</i>
BYLINĖJIMOSI IŠLAIDOS.....	36
2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje CAJASUR Banco, C-35/22.....	36
<i>Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, kai ginčą teisme inicijavęs vartotojas nepasinaudojo ikiteismine ginčų nagrinėjimo tvarka .....</i>	<i>37</i>

***Pastaba.** Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų apžvalgos. Apžvalgos rengiamos, be kita ko, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Tyrimų ir dokumentacijos direktorato parengtas teismo sprendimų ir nutarčių santraukas. Šis dokumentas yra skirtas tik informuoti ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.*

PILIETYBĖ

Didžiosios kolegijos 2023 m. rugsėjo 5 d. sprendimas byloje *Udlændinge- og Integrationsministeriet, C-689/21*

Europos Sąjungos pilietybė – Pilietis, turintis valstybės narės ir trečiosios šalies pilietybes – SESV 20 straipsnis – Chartija¹ – Valstybės narės pilietybės netekimas *ex lege* – Sąjungos piliečio statuso netekimas – Proporcingumas – Naikinamasis terminas

Bylos aplinkybės

Pagrindinėje byloje pareiškėja yra Danijos pilietės ir JAV piliečio dukra, gimusi JAV. Nuo gimimo pareiškėja turėjo Danijos ir JAV pilietybes.

Pagal Danijos teisės aktus užsienyje gimęs asmuo, niekada nuolat negyvenęs Danijoje, taip pat joje negyvenęs tokiomis aplinkybėmis, kurios rodytų glaudų ryšį su Danija, praranda Danijos pilietybę sulaukęs 22 metų amžiaus, išskyrus atvejus, kai dėl to jis tampa asmeniu be pilietybės. Pilietybę galima išsaugoti, remiantis iki tos datos pateiktu prašymu. Praradę pilietybę buvę Danijos piliečiai, norintys ją susigrąžinti, turi atitikti bendras Danijos pilietybės įgijimo sąlygas, be kita ko, nepertraukiamo gyvenimo Danijos Karalystės teritorijoje devynerius metus.

Sulaukusi 22 metų amžiaus, pareiškėja kompetentingai institucijai pateikė prašymą išsaugoti Danijos pilietybę, tačiau jis nebuvo patenkintas. Toks sprendimas priimtas atsižvelgus į tai, kad prašymas buvo pateiktas pareiškėjai jau esant 22 metų amžiaus, be to, nenustačius aplinkybių, patvirtinančių pareiškėjos nuolatinį gyvenimą Danijoje ar gyvenimą tokiomis sąlygomis, kurios rodytų glaudų ryšį su šia valstybe nare: iki 22 metų amžiaus pareiškėja šalies teritorijoje gyveno ne ilgiau kaip 44 savaites.

Pareiškėjos manymu, automatiškas Danijos pilietybės netekimas be išimčių nėra proporcingas atsižvelgiant į juo siekiamą tikslą, todėl prieštarauja SESV 20 straipsniui, siejamam su Chartijos 7 straipsniu. Danijos teismui taip pat kilo abejonių dėl šalyje galiojančios pilietybės netekimo tvarkos atitikties minėtoms ES teisės nuostatoms.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pareigos išnagrinėti valstybės narės pilietybės netekimo pasekmes bei su šia procedūra susijusių tam tikrų reikšmingų terminų

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė, kad Sąjungos piliečių, kurie, kaip ir pareiškėja pagrindinėje byloje, turi tik vienos valstybės narės pilietybę ir, netekę šios pilietybės, kartu netenka ir pagal SESV 20 straipsnį suteikiamo statuso bei su juo susijusių teisių, situacija pagal savo pobūdį ir pasekmes patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Todėl įgyvendindamos savo kompetenciją pilietybės srityje valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės ir, be kita ko, proporcingumo principo.

Teisingumo Teismas laikėsi pozicijos, kad esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai valstybės narės pilietybę prarandama *ex lege* sulaukus tam tikro amžiaus ir dėl to prarandamas Sąjungos piliečio statusas, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos ir teismai turi galėti išnagrinėti tokio pilietybės netekimo pasekmes ir prireikus leisti šiam asmeniui išsaugoti pilietybę arba susigrąžinti ją *ex tunc*.

Kai pagal nacionalinės teisės normas asmuo, sulaukęs 22 metų, *ex lege* netenka atitinkamos valstybės narės pilietybės, taigi ir Sąjungos piliečio statuso, Teisingumo Teismo vertinimu, šiam asmeniui turi būti suteiktas protingas terminas pateikti prašymą, kad kompetentingos institucijos išnagrinėtų šio netekimo pasekmių proporcingumą ir prireikus išsaugotų ar grąžintų šią pilietybę *ex tunc*. Taigi šis terminas turi apimti protingą laikotarpį po to, kai minėtas asmuo sulaukia šio amžiaus.

Be to, tam, kad Sąjungos pilietis galėtų veiksmingai pasinaudoti teisėmis, kurios jam suteikiamos pagal SESV 20 straipsnį, pasak Teisingumo Teismo, šis protingas terminas tokiam prašymui pateikti gali būti skaičiuojamas tik tuomet, jeigu kompetentingos valdžios institucijos tinkamai informavo šį asmenį

¹ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

apie atitinkamos valstybės narės pilietybės netekimą arba apie tai, kad ji netrukus bus prarasta *ex lege*, taip pat apie šio asmens teisę per minėtą terminą prašyti išsaugoti šią pilietybę arba grąžinti ją *ex tunc*. Priešingu atveju kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos ir teismai turi turėti galimybę kiekvienu konkrečiu atveju išnagrinėti pilietybės netekimo pasekmių proporcingumą ir prirėikus grąžinti atitinkamo asmens pilietybę *ex tunc*, kai šis pateikia prašymą išduoti kelionės dokumentą ar bet kurį kitą jo pilietybę patvirtinantį dokumentą, net jei toks prašymas pateikiamas pasibaigus protingam terminui, kaip jis suprantamas pagal Teisingumo Teismo praktiką.

Kompetentingų institucijų ar nacionalinių teismų atliekamo nagrinėjimo aspektu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad būtina įvertinti suinteresuotojo asmens, taip pat jo šeimos individualią situaciją, siekiant nustatyti, ar atitinkamos valstybės narės pilietybės netekimas, jei dėl to netenkama ir Sąjungos piliečio statuso, sukelia pasekmių, kurios, palyginti su nacionalinės teisės aktų leidėjo siekiamu tikslu, neproporcingai paveiktų įprastą to asmens šeimos gyvenimą ir profesinę veiklą, atsižvelgiant į Sąjungos teisę. Tokios pasekmės neturi būti hipotetinės arba galimos. Atlikdamos šį proporcingumo vertinimą kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos ir atitinkamais atvejais nacionaliniai teismai turi įsitikinti, kad toks pilietybės netekimas atitinka Chartijoje garantuojamas pagrindines teises ir ypač Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintą teisę į šeimos gyvenimo gerbimą. Šis straipsnis prirėikus turi būti aiškinamas kartu su pareiga atsižvelgti į vaiko interesų pirmumą, pripažintą Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje.

Dėl galimybės, suteikiamos buvusiems Danijos piliečiams, kurie neteko jos pilietybės, taigi ir Sąjungos piliečio statuso, grąžinti šią pilietybę natūralizacijos būdu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tai, jog nacionalinėje teisėje nenumatyta galimybė Sąjungos teisę atitinkančiomis sąlygomis pasiekti, kad nacionalinės valdžios institucijos ir tam tikrais atvejais nacionaliniai teismai išnagrinėtų atitinkamos valstybės narės pilietybės netekimo pasekmių proporcingumą atsižvelgiant į Sąjungos teisę, ir po tokio nagrinėjimo prirėikus grąžintų šią pilietybę *ex tunc*, negali būti kompensuojama numatant galimą natūralizaciją, kad ir kokios palankios būtų sąlygos, kuriomis ji galėtų būti įvykdyta.

[Prieiga internete](#)

APMOKESTINIMAS

2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje *Napfény-Toll, C-615/21*

Pridėtinės vertės mokestis (PVM) – Nacionalinės teisės aktai, numatantys galimybę neterminuotai sustabdyti mokesčių administratoriaus veiksmų senaties terminą vykstant teismo procesui – Pakartotinė mokesčių procedūra – Sąjungos teisės teisinio saugumo ir veiksmingumo principai

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant *Napfény-Toll Kft.* ir Vengrijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl šios bendrovės teisės iš pridėtinės vertės mokesčio (PVM), kurį ji turi prievolę sumokėti, atskaityti PVM sumą.

Nustatyta, kad *Napfény-Toll* iš PVM, kurį ji turėjo prievolę sumokėti, sumos atskaitė PVM, mokėtino už įvairius prekių įsigijimus 2010 m. birželio mėn. ir laikotarpiu nuo 2010 m. lapkričio mėn. iki 2011 m. rugsėjo mėn., sumą.

2011 m. gruodžio mėn. pirmojo lygio mokesčių administratorius pradėjo mokestinį patikrinimą; apie šį patikrinimą *Napfény-Toll* buvo pranešta to paties mėnesio 13 d. Atlikus šį patikrinimą nuspręsta, kad dalis mokesčio sumos, kurią *Napfény-Toll* atskaitė už atitinkamus laikotarpius, neturėjo būti atskaityta, nes kai kurios dėl šių sumų pateiktos sąskaitos faktūros neatitiko jokio realaus ekonominio sandorio, o kitos buvo sukčiavimo mokesčiais, apie kurį *Napfény-Toll* žinojo, dalis. Taigi 2015 m. spalio 8 d. sprendimu šiai bendrovei buvo apskaičiuotos ir nurodytos sumokėti papildomos PVM ir su juo susijusios sumos.

2015 m. gruodžio 11 d. sprendimu antrojo lygio mokesčių administratorius pripažino, kad papildomai mokėtinas PVM buvo apskaičiuotas pagrįstai.

2018 m. kovo 2 d. sprendimu pirmosios instancijos teismas panaikino antrojo lygio mokesčių administratoriaus sprendimą ir grąžino ginčą jam nagrinėti iš naujo, nurodęs kad pirmojo lygio mokesčių

administratoriaus sprendime, kuriam pritarė antrojo lygio mokesčių administratorius, yra pateikti prieštaringi motyvai dėl faktinių aplinkybių.

2018 m. kovo 5 d. sprendimu antro lygio mokesčių administratorius iš esmės patvirtino pirmojo lygio administracinį sprendimą.

2018 m. liepos 5 d. administracinis teismas ir vėl panaikino antro lygio mokesčių administratoriaus sprendimą ir nurodė pradėti naują procedūrą, motyvuodamas, be kita ko, tuo, kad jis iš esmės pažodžiui atkartojo ankstesnį (panaikintą) sprendimą ir vis dar buvo prieštaringų motyvų dėl reikšmingų faktinių aplinkybių.

2020 m. balandžio 6 d. antrojo lygio mokesčių administratorius priėmė trečią sprendimą, kurį pareiškėja pagrindinėje byloje apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam nacionaliniam teismui, be kita ko, remdamasi tuo, kad suėjo senaties terminas apskaičiuoti papildomai mokėtinas mokesčio sumas.

Nacionalinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Sąjungos teisės teisinio saugumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami valstybės narės teisės aktai ir su jais susijusi administracinė praktika, pagal kuriuos PVM srityje mokesčių administratoriaus teisei nustatyti mokesčių taikomas senaties terminas sustabdomas visam teisminės kontrolės laikotarpiui, neatsižvelgiant į pakartotinių administracinių mokesčių procedūrų skaičių po šios kontrolės ir neribojant bendros sustabdymų trukmės, įskaitant atvejus, kai teismas, priimdamas sprendimą dėl atitinkamo mokesčių administratoriaus sprendimo pakartotinėje procedūroje, vykusioje po ankstesnio teismo sprendimo, nustato, kad šis mokesčių administratorius nesilaikė šiame teismo sprendime išdėstytų gairių.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl teisės sustabdyti PVM apskaičiavimo ir perskaičiavimo senaties termino skaičiavimą visam mokestinio ginčo nagrinėjimo laikotarpiui

Šiuo klausimu ESTT pirmiausia priminė, kad nesant privalomų Sąjungos teisės nuostatų valstybės narės turi nustatyti ir taikyti mokesčių administratoriaus teisės nustatyti mokėtiną PVM senaties terminus, įskaitant jų sustabdymo ir (arba) nutraukimo tvarką, reglamentuojančias taisykles. Dėl tokio termino sustabdymo visam teisminės kontrolės laikotarpiui ši Sąjungos teisminė institucija pastebėjo, kad kai iki tam numatyto senaties termino pabaigos mokesčių administratorius pranešė atitinkamam apmokestinamajam asmeniui apie savo ketinimą iš naujo išnagrinėti jo mokestinę padėtį ir taip netiesiogiai atšaukti savo sprendimą priimti deklaraciją, šis apmokestinamasis asmuo nebegali remtis situacija, susiklosčiusia remiantis šia deklaracija, todėl tokiu atveju ir nesant kitų aplinkybių teisinio saugumo principas negali būti pažeistas.

Be to, toks sustabdymas leidžia užtikrinti, kad veiksmingam ir efektyviam Direktyvos 2006/112 (PVM direktyvos) įgyvendinimui nekliudytų vilkinantys ieškiniai ir kad tokiam įgyvendinimui nepakenktų sistemiška rizika, kad dėl šios direktyvos pažeidimų nebus baudžiama.

ESTT konstatavo, kad pagal teisinio saugumo principą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai ir administracinė praktika, kuriuose numatyta, kad mokesčių administratoriaus teisės nustatyti PVM senaties terminas sustabdomas visam teisminės kontrolės laikotarpiui, neatsižvelgiant į tai, kiek kartų po šios kontrolės turėjo būti kartojama atitinkama administracinė mokesčių procedūra, ir neribojant bendros šio termino sustabdymų trukmės.

Dėl aplinkybės, kad priimant su PVM susijusį sprendimą per daug kartų kartojamos mokestinės procedūros arba mokesčių administratoriaus teisės senaties termino bendra sustabdymų trukmė yra per daug ilga

Kaip pažymėjo ESTT, kadangi mokesčių administratorius įgyvendina Sąjungos teisę asmens atžvilgiu, tas asmuo turi teisę, kylančią iš teisės į gerą administravimą, kuri atspindi Sąjungos teisės principą, į tai, kad jo situacija būtų išnagrinėta per protingą terminą, o ieškinio pareiškimo teismui atveju – teisę į tai, kad pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antrą pastraipą jo byla taip pat būtų išnagrinėta per protingą terminą.

Nors bet koks nesėkmingas mokesčių administratoriaus bandymas laikytis teismo sprendimo, kuriuo taikomos Sąjungos teisės nuostatos, ir dėl to pailgėjusi administracinės procedūros trukmė negali reikšti Sąjungos teisės pažeidimo, vis dėlto taip galėtų būti tuo atveju, kai ši administracinė procedūra turėjo būti pakartota dėl to, kad šis administratorius akivaizdžiai nepaisė teismo sprendimo dėl šios administracinės procedūros esminio motyvo, su sąlyga, kad šis motyvas buvo aiškiai ir tiesiogiai nurodytas tame teismo sprendime.

Vis dėlto, pasak ESTT, pernelyg ilga administracinės procedūros ar teismo proceso trukmė gali pateisinti jų pabaigoje priimto sprendimo panaikinimą tik tuo atveju, jei ši trukmė turėjo įtakos atitinkamo asmens galimybei gintis.

Dėl apmokestinamojo asmens gebėjimo pagrįsti PVM deklaracijų duomenis per visą mokesčių apskaičiavimo ir perskaičiavimo senaties laikotarpį

Kadangi per senaties terminą apmokestinamieji asmenys turi tikėtis, kad jų teisine padėtimi, susidariusia remiantis jų deklaracija, gali būti suabejota, taip pat, kai mokesčių administratorius juos informuoja apie šios situacijos nagrinėjimo procedūros atnaujinimą, kad jiems gali tekti pagrįsti savo mokesčių deklaracijoje pateiktą informaciją ir galiausiai, kai jie pateikia skundą dėl pasibaigus šiai procedūrai priimto pranešimo apie mokesčio perskaičiavimą, kad jie turės įrodyti savo teiginio pagrįstumą pateikdami įrodymų, jie turi užtikrinti, kad būtų išsaugoti visi su jų deklaracija susiję reikšmingi patvirtinamieji dokumentai, kol sprendimai dėl mokesčių taps galutiniai. Atsižvelgiant į lemiamą deklaracijos ir dokumentinių įrodymų vaidmenį bendroje PVM sistemoje siekiant nustatyti apmokestinamųjų asmenų deklaracijų tikslumą, tik išimtinėmis aplinkybėmis galima nustatyti, kad pernelyg ilga administracinės procedūros ar teismo proceso trukmė galėjo turėti įtakos atitinkamo asmens gebėjimui gintis.

[Prieiga internete](#)

2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje *Schütte, C-453/22*

Bendra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistema – PVM direktyva² – PVM neutralumo principas – Veiksmingumo principas – Pirkimo sąskaitoje faktūroje nurodytas per didelis PVM tarifas – Permokos grąžinimas – Tiesioginis reikalavimas mokesčių administratoriui – To paties PVM dvigubo grąžinimo rizikos poveikis

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant pareiškėjo pagrindinėje byloje *Michael Schütte* (ūkininko ir miškininko) ir mokesčių administratoriaus ginčą dėl teisės, remiantis teisingumu, būti atleistam nuo PVM ir šio mokesčio palūkanų.

Nustatyta, kad 2011–2013 m. pareiškėjas pagrindinėje byloje pirkė medieną iš įvairių tiekėjų, vėliau ją perpardavė ir tiekė savo klientams kaip medieną malkoms. Tiekėjų sąskaitose faktūrose buvo nurodytas 19 % standartinis PVM tarifas, o pareiškėjo pagrindinėje byloje savo klientams išrašytose sąskaitose faktūrose buvo nurodytas 7 % lengvatinis tarifas.

Tiekėjai kiekvieną kartą Vokietijos mokesčių administratoriui pateikdavo PVM deklaraciją ir sumokėdavo 19 % PVM. Pareiškėjas pagrindinėje byloje deklaruodavo savo įvykdytus pardavimus, kuriems taikė tik 7 % tarifą, ir atskaitydavo su pirkimais susijusį pirkimo PVM, taikydamas 19 % tarifą.

Atlikdama mokesstinį patikrinimą mokesčių inspekcija nusprendė, kad pareiškėjo pagrindinėje byloje pardavimo sandoriams turėjo būti taikomas ne lengvatinis, o standartinis PVM tarifas. Po šio mokesčio patikrinimo buvo pradėtas teismo procesas, kuriam pasibaigus konstatuota, kad pareiškėjo pagrindinėje byloje pardavimo sandoriams buvo teisingai taikomas lengvatinis PVM tarifas. Teismas taip pat nusprendė, kad pareiškėjo pagrindinėje byloje pirkimams irgi turėjo būti taikomas lengvatinis 7 % tarifas. Taigi pareiškėjo pagrindinėje byloje pirkimo PVM atskaita buvo atitinkamai sumažinta.

² 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos

Siekdama įvykdyti šį sprendimą mokesčių inspekcija 2019 m. sprendimais nurodė sumokėti už 2011–2013 m. mokėtiną PVM su palūkanomis. Tuomet pareiškėjas pagrindinėje byloje kreipėsi į tiekėjus, kad jie išrašytų atitinkamas kreditines sąskaitas faktūras ir pervestų jam skirtumą. Visi tiekėjai prieš pareiškėją pagrindinėje byloje rėmėsi Vokietijos civilinėje teisėje numatyto senatimi grindžiamu prieštaravimu, dėl ko kreditinės sąskaitos faktūros nebuvo išrašytos ir pareiškėjas pagrindinėje byloje negavo iš tiekėjų reikalaujamų sumų.

Šiomis aplinkybėmis pareiškėjas pagrindinėje byloje raštu pateikė mokesčių inspekcijai prašymą dėl teisingumo atleisti nuo *a posteriori* reikalaujamo PVM ir su šia PVM suma susijusių palūkanų pagal nacionalinius mokesčių įstatymus. Tačiau mokesčių inspekcija netenkino šio prašymo, motyvuodama tuo, kad pats pareiškėjas pagrindinėje byloje yra atsakingas už situaciją.

Mokestinį ginčą nagrinėjęs nacionalinis teismas pateiktu prejudiciniu klausimu prašė ESTT išaiškinti, ar PVM direktyva, taip pat PVM neutralumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama, kad prekių tiekimo gavėjas tiesiogiai mokesčių administratoriaus atžvilgiu turėtų teisę į sąskaitoje faktūroje nepagrįstai nurodyto PVM, kurį jis sumokėjo tiekėjams ir kurį šie sumokėjo į valstybės biudžetą, įskaitant su juo susijusias palūkanas, grąžinimą tokiomis aplinkybėmis, kai, viena vertus, jis nesukčiavo, nepiktnaudžiavo ar nebuvo aplaidus, bet nebegali reikalauti šio grąžinimo iš šių tiekėjų dėl nacionalinėje teisėje numatyto senaties termino, ir, kita vertus, formaliai šie tiekėjai vėliau gali prašyti mokesčių administratoriaus grąžinti permoką išrašydami kreditines sąskaitas faktūras, susijusias su iš pradžių šių tiekimų gavėjui išrašytais sąskaitomis faktūromis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pirkėjo teisės į sąskaitoje faktūroje nepagrįstai nurodyto PVM, kurį jis sumokėjo tiekėjams ir kurį šie sumokėjo į valstybės biudžetą, grąžinimą, kai jis nebegali reikalauti šio grąžinimo iš šių tiekėjų dėl nacionalinėje teisėje numatyto senaties termino

Šiuo klausimu ESTT pirmiausia sutiko, kad sistema, kurioje, pirma, prekės tiekėjas, kuris per klaidą sumokėjo mokesčių institucijoms PVM, gali prašyti jį grąžinti ir, antra, šios prekės pirkėjas gali pardavėjui pareikšti civilinį ieškinį dėl nepagrįstai sumokėtų sumų išieškojimo, atitinka PVM neutralumo ir veiksmingumo principus. Vis dėlto, jei neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pirkėjui susigrąžinti PVM, pavyzdžiui, tiekėjo nemokumo atveju, pagal veiksmingumo principą galima reikalauti, kad atitinkamos prekės pirkėjas galėtų pateikti prašymą grąžinti mokesčius tiesiogiai mokesčių institucijoms.

ESTT vertino, kad nacionalinės nuostatos ar praktika, pagal kurias prekių pirkėjui atsisakoma grąžinti pirkimo PVM, kuris buvo nepagrįstai nurodytas jam išrašytoje sąskaitoje faktūroje ir kurį jis permokėjo savo tiekėjams, prieštarauja ne tik PVM neutralumo ir veiksmingumo principams, bet ir yra neproporcingos, kai pirkėjas negali prašyti tiekėjų grąžinti šį mokestį vien dėl senaties, kuria jie remiasi prieš jį, o jis nesukčiavo, nepiktnaudžiavo ir nebuvo aplaidus. Šis pirkėjas turi teisę pateikti prašymą grąžinti tiesiogiai mokesčių administratoriui.

[Prieiga internete](#)

2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje KRI, C-323/22

Akcizai – Direktyva 92/12³ – 6 straipsnio 1 dalies a punktas – Prievolė mokėti akcizus – Neteisėtas produktų išgabenimas iš laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimo zonos – Neteisėtas veiksmas, priskirtinas išimtinai tretiesiems asmenims – Administracinio lydimojo dokumento klastojimas – 14 straipsnio 1 dalis – Atleidimas nuo mokesčio už produktus, kurie prarasti taikant jiems laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimą – Nenumatytos aplinkybės arba *force majeure* – Įgaliotojo sandėlio savininko atsakomybė

Bylos aplinkybės

³ 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais, ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole, iš dalies pakeista 2004 m. lapkričio 16 d. Tarybos direktyva 2004/106/EB

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant *KRI SpA* ir Italijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl šios bendrovės mokėtinų akcizų išieškojimo dėl to, kad ji tariamai pažeidė laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimą gabenant mineralinį kurą.

Nustatyta, kad nuo 2005 m. rugpjūčio 22 d. iki 2006 m. birželio 30 d. *SI.LO.NE.*, kaip įgaliota sandėlio savininkė, iš Italijoje esančio savo apmokestinamų prekių sandėlio išsiuntė 196 mineralinio kuro (dyzelino ir benzino), kuriam taikomas laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimas, siuntas Slovėnijoje įsteigta bendrovei, turinčiai teisę gauti tokius produktus, kaip registruotam prekybininkui. Slovėnijos prekybininkas grąžino kiekvienai siuntai išrašytą administracinio lydimojo dokumento (ALD) egzempliorius su prekių gavimo patvirtinimu ir tariamai Slovėnijos muitinės uždėta viza.

Gavusi Italijos muitinės prašymą pateikti informacijos per administracinės pagalbos mokesčių srityje procedūrą, 2008 m. liepos 10 d. Slovėnijos muitinė konstatavo, kad ALD egzemplioriaus kitoje lapo pusėje esančios deklaracijos dėl 161 iš šių siuntų buvo klaidingos, nes tik 35 iš minėtų siuntų buvo iš tikrųjų įvežtos į Slovėnijos teritoriją.

Remdamasi konstatuotu klastojimu Italijos muitinė nusprendė, kad nebuvo įrodyta, jog nagrinėjamos prekės buvo išleistos vartoti už Italijos teritorijos ribų. Todėl ji padarė išvadą, kad *SI.LO.NE.* atlikti aptariamoms 161 siuntoms įforminimai buvo neteisėti. Negalėdama nustatyti vietos, kur nagrinėjamos prekės buvo neteisėtai išleistos vartoti, ši muitinė taip pat nusprendė, kad pažeidimai buvo padaryti Italijos teritorijoje. Šiomis aplinkybėmis ji nusprendė, kad Italijos valstybė turi išieškoti už nagrinėjamus produktus mokėtiną akcizą.

Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 92/12 14 straipsnio 1 dalies pirmas sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad jame numatytas atleidimas nuo mokesčio dėl prekių praradimo taikant laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimą dėl nenumatytų aplinkybių arba *force majeure* taikomas už akcizų sumokėjimą atsakingam sandėlio savininkui, kai prekės neteisėtai išgabenašamos iš laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimo zonos, jeigu sandėlio savininkas visiškai nesujęs su šiuo neteisėtu veiksmu, priskirtinu vien tretiesiems asmenims, ir jis turi teisėtų lūkesčių, kad produktas teisėtai gabenamas taikant laikiną akcizų mokėjimo atidėjimo režimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pripažinimo, kad prekės buvo prarastos, siekiant atleisti akcizais apmokestinamų prekių sandėlio savininką nuo pareigos mokėti akcizą, kai jos neteisėtai trečiųjų asmenų buvo išgabentos iš šio sandėlio

Direktyvos 92/12 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad įgaliotieji sandėlių savininkai atleidžiami nuo mokesčio už produktus, kurie prarasti taikant jiems laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimą, jeigu jie prarasti dėl nelaimingų atsitikimų arba *force majeure* ir nustatomi atitinkamos valstybės narės įgalios institucijos.

Remiantis įprasta žodžio „prarastas“ reikšme bendrinėje kalboje, įgaliotojo sandėlio savininko patirtas produktų praradimas reiškia, kad jis iš dalies ar visiškai neteko daikto, kuriuo naudojosi arba kurį turėjo. Iš to matyti, kad žodis „prarasti“, kaip jis suprantamas pagal šio 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį, yra produkto dingimas jo gamybos, perdirbimo, laikymo ar gabenimo metu. Taigi produkto, kuriam taikomas laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimas, dingimas gali reikšti tik tai, kad fiziškai neįmanoma išleisti šio produkto vartoti ar net patekti jam į Sąjungos prekybos grandinę. Tuo tarpu produktas, neteisėtai išgabenas iš laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimo zonos, vis dėlto lieka Sąjungos prekybos grandinėje.

Taigi kaip sprendė ESTT, nesant „prarastų“ produktų, įgaliotasis sandėlio savininkas negali būti atleistas nuo mokesčio pagal Direktyvos 92/12 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį esant neteisėtam išgabėnimui iš laikino akcizo mokėjimo atidėjimo režimo zonos, net jei išgabenta buvo dėl neteisėto veiksmo, už kurį išimtinai atsakingas trečiasis asmuo, ir kai šis sandėlio savininkas turi teisėtų lūkesčių, kad produktas teisėtai gabenamas taikant laikino akcizų mokėjimo atidėjimo režimą.

[Prieiga internete](#)

2023 m. spalio 5 d. sprendimas byloje *Deco Proteste – Editores*, C-505/22

Pridėtinės vertės mokestis (PVM) – PVM direktyva⁴ – Apmokestinamieji sandoriai – 2 straipsnio 1 dalies a punktas – Prekių tiekimas už atlygį – Nemokamas planšetės arba išmaniojo telefono tiekimas už naują žurnalo prenumeratą – Sąvoka „vienas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas“ – Kriterijai – 16 straipsnio antra [pirma] pastraipa – Prekių sunaudojimas, kai veikloje jos naudojamos kaip mažavertės dovanos

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant Portugalijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl *Deco Proteste – Editores*, kuri leidžia žurnalus ir jais prekiauja prenumeratos būdu, atlikto planšečių ir išmaniųjų telefonų, kaip prenumeratos dovanų, tiekimo naujiems savo parduodamų žurnalų prenumeratoriams apmokestinimo PVM.

Nustatyta, kad, vykdydama reklamines kampanijas, skirtas naujiems klientams pritraukti, *Deco Proteste – Editores* naujiems prenumeratoriams siūlė prenumeratos dovaną – tai galėjo būti planšetė arba išmanusis telefonas, kurių vieneto vertė yra mažesnė nei 50 eurų. Prenumeratos dovana šiems prenumeratoriams buvo siunčiama su jų žurnalu paštu po to, kai sumokama pirmoji prenumeratos mėnesinė įmoka, kurios dydis toks pats, kaip vėlesnių mėnesinių įmokų. Kadangi nenumatyta minimalus prenumeratos laikotarpis, prenumeratoriams liko prenumeratos dovana, ir, sumokėjus pirmąją mėnesinę įmoką, nėra baudos, net jei prenumerata nutraukiama.

2019 m. atlikusi mokesstinį patikrinimą, susijusį, be kita ko, su PVM už 2015–2018 m., mokesčių ir muitų institucija konstatavo, kad ieškovės pagrindinėje byloje išrašytose sąskaitose faktūrose dėl naujų prenumeratų buvo nurodyta prenumeratos suma, kuriai taikomas lengvatinis 6 % PVM tarifas. Vis dėlto šiose sąskaitose faktūrose nebuvo jokios nuorodos į prenumeratos dovanas. Kadangi šios dovanos neatitiko mažavertiškumo kriterijų, mokesčių administratorius šių dovanų tiekimą apmokestino PVM, jų pirkimo kainą laikydamas apmokestinamąja verte ir taikydamas standartinį 23 % PVM tarifą.

Deco Proteste – Editores, iš pradžių sumokėjusi jai papildomai apskaičiuotas PVM sumas, visgi vėliau pateikė prašymą dėl šios sumos grąžinimo, be kita ko, tvirtindama, kad prenumeratos dovanų teikimas naujiems prenumeratoriams nebuvo dovana, nes nebuvo ketinama veikti neatlygintinai. Ji teigė, kad tai yra komercinis pasiūlymas, kurį sudaro paslaugų teikimas, t. y. prenumerata, susieta su prekių, t. y. prenumeratos dovanos, apimančios piniginių atlygį, įtrauktą į žurnalo prenumeratos vertę, tiekimu.

Nacionalinis teismas, be kita ko, siekė išsiaiškinti, ar PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a punktas ir 16 straipsnio pirma [antra] pastraipa turi būti aiškinami taip, kad prenumeratos dovanos teikimas už periodinių leidinių prenumeratą patenka į sąvoką „prekių tiekimas už atlygį“, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, o gal 16 straipsnio pirmą [antrą] pastraipą reikia aiškinti taip, kad tokios dovanos teikimas, kuris yra atskiras nuo prenumeratos sandorio sandoris, turi būti laikomas neatlygintinu turto realizavimu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl prenumeratos dovanos tiekimo už periodinių leidinių prenumeratą pripažinimo prekių tiekimu už atlygį apmokestinimo PVM tikslais

Šiuo klausimu ESTT priminė, kad sandoris, kurį ekonominiu požiūriu sudaro vienas paslaugų teikimas ar prekių tiekimas, negali būti dirbtinai skaidomas, kad nebūtų pakeistas PVM sistemos veikimas. Ekonominį sandorį sudaro vienas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, be kita ko, kai vienas ar keli elementai laikomi sudarančiais pagrindinį prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, o kiti elementai – atvirkščiai – laikomi vienu ar keliais pagalbiniais prekių tiekimais ar paslaugų teikimais, kuriems taikoma pagrindinio tiekimo ar teikimo apmokestinimo tvarka.

Pirmasis kriterijus, į kurį reikia atsižvelgti šiuo klausimu, yra tai, kad, vidutinio vartotojo požiūriu, prekių tiekimas ar paslaugų teikimas neturi savarankiško tikslo – prekių tiekimas ar paslaugų teikimas turi

⁴ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio

būti laikomas pagalbinu pagrindinio tiekimo ar teikimo atžvilgiu tuomet, kai klientams jis yra ne tikslas savaime, o priemonė geriausiomis sąlygomis pasinaudoti tiekėjo ar teikėjo pagrindiniu tiekimu ar teikimu. Antrasis kriterijus, kuris iš tiesų yra pirmojo įrodymas, susijęs su atsižvelgimu į kiekvieno iš ekonominių sandorį sudarančių prekių tiekimų ar paslaugų teikimų atitinkamą vertę, iš kurių viena yra minimali (netgi nereikšminga), palyginti su kita.

ESTT vertino, kad pagrindinės bylos aplinkybės iliustruoja pagrindinį paslaugų teikimą, vykdomą su pagalbinu prekių tiekimu ir šis tiekimas neturi būti laikomas prekių realizavimu neatlygintinai, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 16 straipsnio pirmą [antrą] pastraipą.

Iš tikrųjų ieškovės pagrindinėje byloje prenumeratos dovanos teikimas naujiems prenumeratoriams buvo prenumeratos skatinimas. Ja siekta tik padidinti leidžiamų žurnalų prenumeratų skaičių ir taip padidinti jos gaunamą pelną. Be to, buvo matyti, kad ieškovė pagrindinėje byloje, atlikdama komercinius skaičiavimus, atsižvelgia į tai, kad kai kurie prenumeratoriai nutrauks savo prenumeratą po to, kai sumokės pirmąją mėnesinę įmoką, kuri leis jiems pasilikti dovaną be pareigos likti prenumeratoriumi. Vis dėlto prenumeratos dovanos teikimas leido ieškovei pagrindinėje byloje kiekvienais metais gerokai padidinti savo prenumeratorių skaičių. Taigi tokios dovanos teikimas neturėjo savarankiško tikslo vidutinio vartotojo, kuris, siekdamas gauti šią dovaną, sutinka mokėti bent mėnesį už prenumeratą, požiūriu. Tai reiškia, kaip vertino ESTT, kad, pirma, minėtų žurnalų prenumerata ir, antra, planšetės ar išmaniojo telefono, kurių vieneto vertė yra mažesnė nei 50 eurų, teikimas sudaro visumą, kai prenumerata yra pagrindinis paslaugos teikimas, o dovana – pagalbinis prekės tiekimas, kurio vienintelis tikslas skatinti prenumeratą.

[Prieiga internete](#)

APLINKA

2023 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje *Right to Know*, C-84/22

Aplinka – Orhuso konvencija – Direktyva 2003/4/EB⁵ – Visuomenės galimybė susipažinti su informacija apie aplinką – Prašymo pateikti informaciją atmetimas – Vyriausybės posėdžių protokolai – Diskusijos dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo – 4 straipsnio 1 ir 2 dalys – Teisės susipažinti su informacija išimtis – Sąvokos „vidaus ryšiai“ ir „valdžios institucijų procesiniai veiksmai“ – Apskundimas teismine tvarka – Atsisakymo sprendimo panaikinimas – Teismo sprendime nustatyta taikytina išimtis – *Res judicata* galia

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant pagal Airijos teisę įsteigtos ne pelno organizacijos *Right to Know CLG* ir Airijos Ministro Pirmininko ginčą dėl Airijos vyriausybei pateikto prašymo leisti susipažinti su visais dokumentais, susijusiais su ministrų kabineto diskusijomis dėl Airijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, įvykusiomis per 2002–2016 m. surengtus posėdžius. *Right to Know* pateiktas prašymas leisti susipažinti su informacija apie aplinką iš esmės buvo susijęs su galimybe susipažinti su Airijos vyriausybės posėdžių protokolais. Šis prašymas buvo atmestas. *Right to Know* apskundė šį sprendimą teismui.

2018 m. birželio 1 d. sprendime teismas nusprendė, kad Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkte numatyta teisės susipažinti su informacija apie aplinką išimtis, susijusi su valdžios institucijos „vidaus ryšiais“, yra taikytina, nes Airijos vyriausybės posėdžiai turi būti prilyginami tokiems ryšiams. Jis taip pat pažymėjo, kad taikant šią išimtį reikėjo palyginti viešąjį interesą atskleisti informaciją ir interesą atsakyti ją atskleisti, o to nebuvo padaryta. Taigi teismas grąžino *Right to Know* prašymą Ministrui Pirmininkui, kad jis išnagrinėtų jį iš naujo.

Ministras Pirmininkas patenkino *Right to Know* prašymą, tačiau tik iš dalies. *Right to Know* vėl kreipėsi į teismą. Savo skunde *Right to Know* ginčijo prašomų atskleisti dokumentų kvalifikavimą, kurį teismas pateikė savo ankstesniajame sprendime. *Right to Know* teigimu, reikia netaikyti Direktyvos

---

⁵ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB

2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkte numatytos išimties „vidaus ryšiams“, ir taikyti kitą išimtį, t. y. numatytąją to paties straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte konfidencialiems valdžios institucijos „procesiniams veiksams“. Jei dokumentams, kuriuos prašoma atskleisti, būtų taikoma išimtis, numatyta „procesiniams veiksams“, juos atskleisti būtų privaloma bent jau tiek, kiek jie susiję su „teršalų išmetimais į aplinką“. Atitinkamai Airijos vyriausybė negalėtų remtis savo posėdžių konfidencialumu.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo abejonų dėl skiriamosios linijos tarp „vidaus ryšių“ ir konfidencialių „procesinių veiksų“. Taip pat suabejota, ar pagrindinėje byloje *Right to Know* galėjo ginčyti pirmajame teismo sprendime pateiktą atitinkamų dokumentų kvalifikavimą kaip „vidaus ryšių“, turint omeny šio sprendimo *res judicata* galią.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl teisės susipažinti su informacija apie aplinką išimčių, susijusių su „vidaus ryšiais“ ir „valdžios institucijos procesiniais veiksmais“, taikymo oficialių vyriausybės posėdžių ataskaitoms

Pirmiausia Teismas priminė, kad Direktyvoje 2003/4 numatyta teisė susipažinti su informacija apie aplinką reiškia, kad šios informacijos atskleidimas turėtų būti bendra taisyklė ir kad valdžios institucijoms turėtų būti leidžiama netenkinti prašymo dėl informacijos apie aplinką tik nedaugeliu konkrečių ir aiškiai apibrėžtų atvejų. Taigi teisės susipažinti su dokumentais išimties turi būti aiškinamos siaurai, siekiant palyginti visuomenės interesą atskleisti informaciją su atsisakymo ją atskleisti interesu.

Pagal Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punktą valstybės narės gali numatyti, kad prašymas pateikti informaciją apie aplinką gali būti atmestas, jeigu jis susijęs su „vidaus ryšiais“, tačiau atsižvelgdamos į visuomenės interesą atskleisti prašomą informaciją. Teisingumo Teismas konstatavo, kad ši išimtis, susijusi su „vidaus ryšiais“, apima visą informaciją, kuria naudojamosi valdžios institucijos viduje ir kuri prašymo leisti susipažinti su informacija pateikimo dieną (tam tikrais atvejais po to, kai ši institucija gavo tokią informaciją) nebuvo išėjusi už šios institucijos ribų, su sąlyga, kad ši informacija iki jos gavimo dienos nebuvo ir neturėjo būti padaryta prieinama visuomenei.

Pripažinta, kad nagrinėtu atveju prašymas leisti susipažinti su informacija susijęs su vyriausybės diskusijų protokolais, kuriuos, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą informaciją, iš principo gali apimti sąvoka „vidaus ryšiai“.

Be to, valstybės narės pagal Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punktą gali numatyti, kad prašymas pateikti informaciją apie aplinką būtų atmestas, jei informacijos atskleidimas neigiamai paveiktų „valdžios institucijų procesinių veiksų“ konfidencialumą, kai toks konfidencialumas numatytas įstatymu. Teisingumo Teismas konstatavo, kad ši išimtis, susijusi su „valdžios institucijų procesiniais veiksmais“, apima tik informaciją, kuria keičiamasi valdžios institucijų sprendimų priėmimo procesu, kurie pagal nacionalinę teisę aiškiai įvardijami kaip procesiniai veiksmai, dėl kurių šioje teisėje numatyta konfidencialumo pareiga, galutiniuose etapuose.

Teisingumo Teismas, pažymėjo, jog negalima atmesti galimybės, kad nagrinėtu atveju yra įvykdytos ir Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkte numatytos teisės susipažinti su duomenimis išimties, ir to paties straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytos išimties taikymo sąlygos, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Kartu Teismas nurodė, kad šių dviejų išimčių negalima taikyti kartu – šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkte ir 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytų teisės susipažinti su dokumentais išimčių kumuliacinis taikymas negalimas, nes antroji nuostata, susijusi su „valdžios institucijų procesiniais veiksmais“, turi pirmenybę pirmosios, susijusios su „vidaus ryšių“ apsauga, atžvilgiu.

Dėl valstybės narės teisėje pripažinto res judicata principo taikymo srities suderinamumo su ES teise

Šiuo atveju susiklostė tokios aplinkybės, kad nacionalinis teismas, pirmą kartą nagrinėjęs bylą, sprendimu pripažino Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos e punkte numatytos išimties iš teisės susipažinti su dokumentais taikytinumą valdžios institucijos „vidaus ryšiams“, o paskui grąžino bylą Ministrui Pirmininkui. Antrą kartą perdavus bylą nagrinėti teismui, suabejota kad galbūt reikėjo taikyti ne „vidaus ryšiams“ numatytą teisės susipažinti su dokumentais išimtį, o Direktyvos 2003/4

4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytą išimtį, susijusią su „valdžios institucijų procesiniais veiksmais“. Tokiu atveju reikėtų atmesti vidaus ryšiams numatytą išimtį. Tačiau tai, kad pirmojo teismo sprendimo motyvai turi *res judicata* galią, gali neleisti to daryti, nes teismas tame sprendime nusprendė, kad turi būti taikoma „vidaus ryšiams“ numatyta išimtis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas manė, kad, siekdamas išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, jis turi priimti sprendimą dėl Airijos teisėje pripažinto *res judicata* principo taikymo srities suderinamumo su Sąjungos teise.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Direktyvos 2003/4 6 straipsnį, siejamą su lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, kad *res judicata* galios principas užkerta kelią asmeniui – kuris pasiekė, kad pirmuoju teismo sprendimu būtų panaikintas sprendimas, kuriuo buvo atmestas jo prašymas leisti susipažinti su informacija apie aplinką, – nagrinėjant ginčą tarp tų pačių šalių dėl antrojo sprendimo, susijusio su tuo pačiu prašymu leisti susipažinti su informacija, priimtu siekiant įvykdyti pirmąjį teismo sprendimą, teisėtumo, remtis pagrindu, susijusiu su Direktyvos 2003/4 4 straipsnio pažeidimu, kai šis pagrindas buvo atmestas pirmajame teismo sprendime, nors tai nenurodyta jo rezoliucinėje dalyje, o prašymą leisti susipažinti su informacija pateikusiam asmeniui nepateikus skundo, minėtas sprendimas įsiteisėjo. Vis dėlto, jeigu tai leidžiama pagal taikytinas vidaus proceso taisykles, nacionalinis teismas turi leisti šiam asmeniui pateikti minėtą pagrindą, kad prireikus būtų atkurta pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos atitiktis Sąjungos teisės aktams.

[Prieiga internete](#)

2023 m. gruodžio 7 d. sprendimas byloje *Latvijas valsts meži, C-434/22*

Aplinka – Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga – Direktyva 92/43/EEB – 6 straipsnio 3 dalis – „Plano ar projekto“ saugomoje teritorijoje sąvoka – Intervencija į mišką, siekiant užtikrinti jo apsaugą nuo gaisrų – Būtinumas atlikti išankstinį šios intervencijos poveikio atitinkamai teritorijai vertinimą

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant „*Latvijas valsts meži*“ AS ir Aplinkos apsaugos tarnybos Kuršo regioninio padalinio ginčą dėl šios tarnybos generalinio direktoriaus sprendimo, kuriuo ši bendrovė įpareigojama imtis įvairių priemonių, kad sumažintų neigiamą poveikį, kurį sukelia medžių kirtimas Latvijoje esančioje Bendrijos svarbos specialioje saugomoje teritorijoje („Natura 2000“) „*Ances purvi un meži*“ („Ancės pelkės ir miškai“).

Aptariamas gamtinis rezervatas buvo įsteigtas siekiant užtikrinti Latvijoje ir Sąjungoje saugomų retų gyvūnų ir augalų rūšių biotopų ir buveinių, taip pat regionui būdingo pakrančių įdubų ir kopų kraštovaizdžio išsaugojimą ir tvarkymą. Aplinkos apsaugos tarnybos Kuršo regioninio padalinio pareigūnai patikrino šį gamtinį rezervatą ir konstatavo, kad pareiškėja pagrindinėje byloje šioje teritorijoje palei natūralius kelius maždaug 17 kilometrų ruože iškirto medžius. Aplinkos apsaugos tarnyba nusprendė, kad ši priemonė nebuvo numatyta nei apsaugos plane, nei Ministrų Tarybos nutarime, kuriuo nustatomos gamtinio rezervato „Ancės pelkės ir miškai“ apsaugos ir naudojimo specialiosios taisyklės, (toliau – Nutarimas) ir kad prieš tai turėjo būti atlikta jos poveikio vertinimo procedūra. Minėta tarnyba įpareigojo pareiškėją pagrindinėje byloje imtis tam tikrų priemonių, siekiant sumažinti veiklos atitinkamame gamtiniame rezervate neigiamą poveikį.

Pareiškėja pagrindinėje byloje kreipėsi į administracinį teismą, teigdama, kad veikla, kuria kaltinama, yra reikalaujama pagal miškų priešgaisrinės apsaugos srityje taikomą nacionalinį teisinį reglamentavimą, kuris apima miško kelių ir natūralių kelių priežiūrą, įskaitant medžių kirtimą remiantis Valstybinės miškų tarnybos išduotais leidimais, kad šiai veiklai netaikoma Buveinių direktyvos⁶ 6 straipsnio 3 dalyje numatyta vertinimo procedūra ir kad ši veikla buvo vykdoma laikantis apsaugos plano ir Nutarimo.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš esmės kilo abejonių dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies aiškinimo ir taikymo pareiškėjo pagrindinėje byloje veiklai.

⁶ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl būtinumo atlikti išankstinį medžių kirtimo darbų, numatytų pagal miškų priešgaisrinės apsaugos srityje taikomą nacionalinį teisinį reglamentavimą, poveikio „Natura 2000“ teritorijai vertinimą

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo, ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

Pirmiausia Teismas pažymėjo, kad Buveinių direktyvoje nėra sąvokos „projektas“ apibrėžties. Tačiau Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sąvoka „projektas“, kaip ji suprantama pagal Buveinių direktyvą, apima sąvoką „projektas“, kaip ji suprantama pagal PAV direktyvą⁷, todėl jeigu veikla patenka į PAV direktyvos taikymo sritį, ji juo labiau turi patekti ir į Buveinių direktyvos taikymo sritį. Teismas konstatavo, kad minėti kirtimo darbai yra „projektas“, kaip tai suprantama pagal PAV direktyvą, taigi ir „projektas“, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį. Daryta išvada, jog Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad sąvoka „projektas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima miško teritorijoje, kurioje įsteigta speciali saugoma teritorija, vykdomą veiklą, kuria siekiama užtikrinti miško priešgaisrinės apsaugos infrastruktūros įrenginių priežiūrą toje teritorijoje laikantis taikytinuose nacionalinės teisės aktuose miškų priešgaisrinės apsaugos srityje nustatytų reikalavimų, jeigu ši veikla fiziškai pakeičia konkrečią teritoriją.

Toliau Teismas analizavo, ar nagrinėjama medžių kirtimo veikla turi būti laikoma projektu, „tiesiogiai susijusiu arba būtinu teritorijos tvarkymui“, ir todėl nereikia atlikti šios veiklos poveikio atitinkamai teritorijai vertinimo. Pažymėta, jog bet kokios priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti specialios saugomos teritorijos apsaugą nuo miškų gaisrų pavojaus, nėra tiesiogiai susijusios su atitinkamos teritorijos tvarkymu arba tam būtinos. Be to, šios priemonės turi būti būtinos palankiai saugomų buveinių ar rūšių apsaugos būklei palaikyti ar atkurti ir proporcingos šiems tikslams, o tam reikia, kad jos būtų pritaikytos atitinkamai teritorijai ir padėtų pasiekti minėtus tikslus. Teisingumo Teismas konstatavo, kad miško teritorijoje, kurioje įsteigta speciali saugoma teritorija, vykdoma veikla, kuria siekiama užtikrinti miško priešgaisrinės apsaugos infrastruktūros įrenginių priežiūrą toje teritorijoje laikantis taikytinuose nacionalinės teisės aktuose miškų priešgaisrinės apsaugos srityje nustatytų reikalavimų, vien dėl tokio jos tikslo negali būti laikoma tiesiogiai susijusia su atitinkamos teritorijos tvarkymu arba tam būtina ir dėl to jos negalima atleisti nuo galimo jos poveikio teritorijai vertinimo, nebent ji yra viena iš teritorijos apsaugos priemonių, jau priimtų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 1 dalį.

Teismas taip pat nurodė, jog pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikalaujama atlikti šiame straipsnyje nurodytų planų ir projektų vertinimą, net jeigu juos įgyvendinti reikalaujama pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus miškų priešgaisrinės apsaugos srityje.

Pasisakydamas dėl galimybės tęsti ar užbaigti nagrinėjamą veiklą iki poveikio vertinimo procedūros atlikimo, Teismas nurodė, jog pagal Buveinių direktyvą prieš atliekant tinkamą plano ar projekto poveikio specialiai saugomai teritorijai vertinimą joje neleidžiama nei įgyvendinti plano ar projekto, nei juo labiau jį tęsti ir užbaigti. Galimos išimtys, kai tokia veikla yra viena iš atitinkamos teritorijos apsaugos priemonių, jau patvirtintų pagal šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį, arba kai dėl esamo ar netrukus kiliančio pavojaus šios teritorijos apsaugai ją reikia nedelsiant atlikti.

Galiausiai Teismas pasisakė dėl kompetentingų institucijų pareigos imtis priemonių, kad būtų kompensuotas galimas didelis darbų, atliktų neatlikus šioje nuostatoje numatyto išankstinio vertinimo, poveikis, ir reikalauti atlyginti dėl šių darbų padarytą žalą. Konstatuota, kad pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, siejamą su lojalios bendradarbiavimo principu, atitinkama valstybė narė, visų pirma jos kompetentingos institucijos, įpareigojama imtis priemonių, kad būtų kompensuotas galimas reikšmingas

⁷ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo

darbu, padarytų iš anksto neatlikus šioje nuostatoje numatyto poveikio aplinkai tinkamo vertinimo, poveikis aplinkai, ir atlyginti dėl šių darbų padarytą žalą. Tačiau ji negali įpareigoti kompetentingų institucijų reikalauti, kad privatūs asmenys atlygintų tokią žalą. Pareiga atlyginti pagrindinėje byloje nagrinėjamos rūšies žalą gali kilti tik pagal Latvijos teisę.

[Prieiga internete](#)

2023 m. gruodžio 21 d. sprendimas byloje *Papier Mettler Italia, C-86/22*

Teisės aktų derinimas – Aplinka – Direktyva 94/62/EB – Pakuotės ir pakuočių atliekos – Direktyva 98/34/EB – Informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarka – Valstybių narių pareiga pranešti Europos Komisijai apie visus techninių reglamentų projektus – Nacionalinis teisinis reglamentavimas, kuriame numatyti griežtesni techniniai reglamentai, nei numatytieji Europos Sąjungos teisės aktuose

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 94/62/EB⁸ 1, 2, 9, 16 ir 18 straipsnių, Direktyvos 98/34/EB⁹ 8 straipsnio ir SESV¹⁰ 114 straipsnio 5 ir 6 dalių išaiškinimo. *Papier Mettler Italia* yra popierines ir sintetines pakuotes ir pakavimo medžiagas platinanti bendrovė, savo veiklą sutelkusi į polietileno pakuočių, ypač plastikinių maišelių, kaip antai pirkinį maišelių, vystymą ir gamybą. Valstybės institucijoms priėmus pagrindinėje byloje nagrinėtą dekretą, draudžiantį gaminti pirkinį plastikinius maišelius, kurie neatitinka tam tikrų jame nustatytų reikalavimų, ir jais prekiauti, bendrovė kreipėsi į teismą, prašydama jį panaikinti ir atlyginti padarytą žalą. Anot bendrovės, Italija *inter alia* neįvykdė pareigos pranešti Europos Komisijai apie dekreto projektą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl nacionalinio teisinio reglamentavimo, apie kurį Europos Komisijai buvo pranešta likus tik kelioms dienoms iki jo priėmimo ir paskelbimo

Apžvelgiamu atveju neginčyta, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata, kuria draudžiama gaminti plastikinius pirkinį maišelius, neatitinkančius tam tikrų reikalavimų, ir prekiauti jais, yra „techninis reglamentas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnį. Techninis reglamentas negali būti taikomas, jeigu apie jį nepranešta laikantis Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalies arba jeigu, nors apie jį pranešta, jis buvo patvirtintas ir įvykdytas prieš pasibaigiant šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatytam trijų mėnesių atidėjimo laikotarpiui. Europos Komisijai apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą dekretą pirmiausia buvo pranešta 2013 m. kovo 12 d. Šis dekretas vėliau buvo priimtas 2013 m. kovo 18 d. ir galiausiai 2013 m. kovo 27 d. paskelbtas *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*. Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis pranešimas negali būti laikomas susijusiu su „techninio reglamento projektu“, nes jis buvo susijęs ne su „techninio reglamento projektu“, o su galutine jo versija, kuri buvo parengimo stadijos, kai jau nebuvo įmanoma padaryti esminių pakeitimų ar atsižvelgti į po šio pranešimo valstybių narių pateiktas pastabas ir išsamias nuomones. Be to, dekreto priėmimas per šešias dienas nuo pranešimo apie jį Komisijai taip pat pažeidžia pareigą, pagal kurią valstybės narės trims mėnesiams atideda „techninio reglamento projekto“ priėmimą nuo tos dienos, kai Komisija gauna pranešimą.

Dėl draudimo prekiauti vienkartiniais maišeliais, pagamintais iš biologiškai neskaidžių ir nekompostuojamų medžiagų

⁸ 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų

⁹ 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/34/EB, nustatanti informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarką, iš dalies pakeista 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1025/2012

¹⁰ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad su sudėtimi ir galimybe pakartotinai naudoti arba kompostuoti susiję reikalavimai, kurie reglamentuojami Direktyvos 94/62 8–11 straipsniuose ir II priede, yra visiškai suderinti. Kai sritis yra visiškai suderinta Sąjungos lygiu, valstybės narės yra saistomos ir negali toliau taikyti prieštaraujančių nacionalinių nuostatų arba nustatyti papildomų atitinkamų prekių judėjimo sąlygų. Be to, išsamiai suderindamos taisykles Sąjungos institucijos būtinai palygina atitinkamos prekės laisvo judėjimo tikslą ir kitų bendrųjų ir specialių interesų apsaugą, todėl nacionalinės institucijos šio palyginimo rezultato negali kvestionuoti. Iš pagrindinėje byloje nagrinėjamo dekreto matyti, kad pagal jį leidžiama prekiauti tik tam tikrų savybių maišeliais, ir neleidžiama prekiauti visais kitais maišeliais, įskaitant tuos, kurie atitinka kitus Direktyvos 94/62 II priedo 3 punkte numatytus perdirbimo reikalavimus, ir toks nacionalinis reglamentavimas yra draudžiamas.

Jei valstybė norėjo priimti griežtesnes nuostatas dėl plastikinių maišelių pateikimo rinkai dėl aplinkosaugos priežasčių, ji būtų galėjusi tai padaryti tik pagal SESV 114 straipsnio 5 ir 6 dalis, tačiau nematyti, kad Italijos vyriausybė, remdamasi šia nuostata, pranešė Komisijai apie savo ketinimą priimti nukrypti leidžiančią priemonę.

Dėl Direktyvos 94/62 18 straipsnio tiesioginio veikimo ir pakankamai akivaizdaus pažeidimo

Direktyvos 94/62 18 straipsnis, siejamas su jos 9 straipsnio 1 dalimi ir II priedu, kaip besąlygiškas ir pakankamai tikslus, turi būti aiškinamas kaip veikiantis tiesiogiai, todėl nagrinėdamas privataus asmens ir nacionalinių valdžios institucijų ginčą nacionalinis teismas turi netaikyti šiam 18 straipsniui prieštaraujančio nacionalinio teisinio reglamentavimo.

Dėl valstybių narių atsakomybės Sąjungos teisės pažeidimo atveju pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją privataus asmens teisė į žalos atlyginimą, be kita ko, suponuoja, kad atitinkamos Sąjungos teisės normos pažeidimas turi būti pakankamai akivaizdus, t. y. kad valstybė narė akivaizdžiai ir šturkščiai nesilaiko nustatytų diskrecijos ribų. Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 94/62 18 straipsnyje aiškiai įtvirtinta pareiga susilaikyti nuo veiksmų, todėl tai yra „pakankamai konkreti nuostata“, kaip tai suprantama pagal sprendime apžvelgtą jurisprudenciją, taigi valstybės narės turi nesiimti jokių priemonių, ribojančių prekybą šios direktyvos taisykles atitinkančiomis pakuotėmis. Iš to matyti, kad šis straipsnis, siejamas su minėtos direktyvos 9 straipsnio 1 dalimi ir II priedu, Italijos valdžios institucijoms nepalieka jokios diskrecijos savo teritorijoje uždrausti šios direktyvos taisykles atitinkančias pakuotes. Taigi nacionalinis teisinis reglamentavimas, kuriuo draudžiama prekiauti vienkartiniais maišeliais, pagamintais iš biologiškai neskaidžių ir nekompostuojamų medžiagų, bet atitinkančiais kitus šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus, gali būti pakankamai akivaizdus šio 18 straipsnio pažeidimas.

[Prieiga internete](#)

DARBUOTOJŲ INFORMAVIMAS IR KONSULTAVIMASIS SU JAIS

2023 m. liepos 6 d. sprendimas byloje *Ethnikos Organismos Pistopoiisis Prosonton & Epangelmatikou Prosanatolismou*, C-404/22

Direktyva 2002/14/EB¹¹ – Taikymo sritis – Sąvoka „ekonominę veiklą vykdanči įmonė“ – Viešajam sektoriui priklausantis privatinės teisės reglamentuojamas juridinis asmuo – Į vadovaujamasias pareigas paskirtų darbuotojų atšaukimas – Išankstinio darbuotojų atstovų informavimo ir konsultavimosi su jais nebuvimas

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Ethnikos Organismos Pistopoiisis Prosonton & Epangelmatikou Prosanatolismou (Eoppep)* (Nacionalinė kvalifikacijų ir profesinio orientavimo sertifikavimo įstaiga, Graikija; toliau – *Eoppep*) ir *Elliniko Dimosio* (Graikijos valstybė) ginčą dėl šiai įstaigai skirtos baudos už tai, kad nepateikė kompetentingai administracijai dokumentų, įrodančių,

---

¹¹ 2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje.

kad jos darbuotojų atstovai buvo informuoti ir su jais buvo konsultuotasi prieš atšaukiant dvi darbuotojas iš pareigų.

Nustatyta, kad *Eoppep* yra privatinės teisės reglamentuojamas juridinis asmuo, priklausantis viešajam sektoriui; jis atsirado 2011 m. susijungus kitiems subjektams, o jo tikslas, be kita ko, vykdyti visų rūšių profesinio orientavimo užduotis, susijusias su Švietimo ir religinių reikalų, kultūros ir sporto ministerijos, Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos, profesinio mokymo įstaigų, įmonių ir darbuotojų ar darbdavių organizacijų interesais.

2012 m. vasario 16 d. *Eoppep* valdybos sprendimu PM buvo laikinai paskirta šios įstaigos kvalifikacijų sertifikavimo skyriaus vadove, o DM – laikinai į tos pačios įstaigos Administracinių ir finansinių paslaugų direkcijos vadovo pavaduotojos pareigas ir laikinai į ekonominių paslaugų skyriaus vadovės pareigas. 2013 m. birželio 17 d. *Eoppep* valdybos sprendimu, kuriuo iš dalies pakeistas pirmasis sprendimas, DM tapo šios įstaigos laikina Administracinių ir finansinių paslaugų direkcijos vadove. 2018 m. vasario 14 d. ta pati valdyba nusprendė atšaukti DM iš minėtos direkcijos vadovės pareigų, motyvuodama tuo, kad ji negebėjo tinkamai jų atlikti. Tačiau DM liko dirbti Administracinių paslaugų departamente. 2018 m. vasario 21 d. *Eoppep* valdybos sprendimu PM buvo atšaukta iš kvalifikacijų sertifikavimo skyriaus laikinų vadovės pareigų, tačiau toliau dirbo šiame skyriuje kaip tarnautoja.

DM ir PM apskundė *Eoppep* valdybos sprendimus darbo santykių inspekcijai. Atlikusi tyrimą, ji nusprendė, kad *Eoppep* pažeidė Prezidento dekretą (kuriuo Direktyva 2002/14 buvo perkelta į Graikijos teisę), nes prieš atšaukdamą darbuotojas iš pareigų neinformavo darbuotojų atstovų ir su jais nesikonsultavo. Todėl Graikijos valstybė skyrė *Eoppep* 2 250 Eur baudą už Prezidento dekreto pažeidimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl Direktyvos 2002/14 2 straipsnio a punkte numatytos sąvokos „įmonė, vykdanči ekonominę veiklą“ aiškinimo

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad veikla, susijusi su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu, iš principo nelaikoma ekonomine veikla. Vis dėlto paslaugos, kurios nesusijusios su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu, bet teikiamos siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir nesiekiant pelno bei konkuruoja su pelno siekiančių subjektų siūlomomis paslaugomis, buvo pripažintos ekonomine veikla. Aplinkybė, kad tokios paslaugos yra mažiau konkurencingos nei panašios paslaugos, kurias teikia pelno siekiantys ūkio subjektai, negali užkirsti kelio tam, kad atitinkama veikla būtų laikoma ekonomine veikla.

Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, siekiant atsakyti į klausimą, ar Direktyvos 2002/14 2 straipsnio a punktas taikomas tokiam subjektui, koks yra *Eoppep*, reikia nustatyti, ar tas subjektas verčiasi veikla, kurią vykdan konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos.

Atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes ir su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismas konstatavo, kad *Eoppep* iš dalies verčiasi veikla, kurią vykdan teikiamos paslaugos konkrečioje rinkoje, todėl ją apima sąvoka „įmonė“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2002/14 2 straipsnio a punktą.

Taigi Direktyvos 2002/14 2 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad ši nuostata gali būti taikoma privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui, kuris veikia kaip viešosios teisės reglamentuojamas juridinis asmuo ir vykdo veiklą, susijusią su viešosios valdžios prerogatyvomis, jeigu kartu už atlygį teikia paslaugas, kurios konkuruoja su rinkos dalyvių teikiamomis paslaugomis.

Dėl informavimo ir konsultavimo pareigos taikymo pasikeitus nedidelio skaičiaus darbuotojų darbo vietai, kai šis pasikeitimas negali paveikti užimtumo atitinkamoje įmonėje situacijos, struktūros ir galimų užimtumo pokyčių arba kelti grėsmę užimtumui apskritai

Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 2002/14 4 straipsnio 2 dalies b punktą teisė į informavimą ir konsultavimąsi, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą, apima „informavimą ir konsultavimąsi, susijusį su įmonės situacija, struktūra ir galim[ais] įmonės arba padalinių užimtumo augimu [pokyčiais] bei iš anksto numatytais taikytinomis priemonėmis, ypač iškilus grėsmei užimtumui“. Šios nuostatos formuluotė, kurioje daroma bendra nuoroda į „užimtumą“, neapima individualių darbo santykių, juo labiau kai nėra panaikinamos darbo vietos.

Teisingumo Teismas akcentavo, kad Direktyva 2002/14 siekiama nustatyti darbuotojų informavimą ir konsultavimąsi su jais tvarką, kai įmonėje ar padalinyje kyla grėsmė užimtumui apskritai, siekiant atsverti nepalankų neigiamų užimtumo situacijos šioje įmonėje ar šiame padalinyje pokyčių poveikį atitinkamiems darbuotojams.

Nagrinėtoje byloje iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikto faktinių aplinkybių aprašymo buvo matyti, kad nebuvo rizikos ar grėsmės užimtumui *Eoppep* ir kad tik labai ribotas skaičius asmenų, t. y. 3 iš 80 darbuotojų, buvo atšaukti iš pareigų, kurias jie užėmė laikinai. Be to, šie asmenys neprarado darbo ir liko dirbti tame pačiame *Eoppep* skyriuje.

Kadangi prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta, kad nedidelio skaičiaus asmenų, kurie buvo laikinai paskirti į vadovaujamasias pareigas, atšaukimas iš pareigų ir pakeitimas šiuo atveju paveikė ar galėjo paveikti užimtumo *Eoppep* situaciją, struktūrą ir galimus užimtumo pokyčius arba apskritai kelti grėsmę užimtumui, Teisingumo Teismas vertino, kad Direktyvos 2002/14 4 straipsnio 2 dalies b punktas negali būti taikomas tokiai situacijai.

[Prieiga internete](#)

DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATOS APSAUGA

2023 m. spalio 12 d. sprendimas byloje *Ředitelství silnic a dálnic, C-57/22*

Socialinė politika – Darbuotojų sauga ir sveikatos apsauga – Darbo laiko organizavimas – Direktyva 2003/88/EB – 7 straipsnio 1 dalis – Teisė į mokamas kasmetines atostogas – Neteisėtai iš darbo atleistas ir teismo sprendimu į darbą grąžintas darbuotojas – Teisės į mokamas kasmetines atostogas nesuteikimas už laikotarpį nuo atleidimo iš darbo iki grąžinimo į jį – Laikotarpis nuo atleidimo iš darbo dienos iki grąžinimo į jį dienos

Bylos aplinkybės

Pareiškėjai pagrindinėje byloje 2013 m. spalio 23 d. buvo pranešta apie atleidimą iš darbo. Čekijos nacionalinio teismo 2016 m. gruodžio 20 d. sprendimu, įsiteisėjusiu 2017 m. sausio 10 d., įspėjimas apie atleidimą iš darbo buvo pripažintas negaliojančiu ir pareiškėja pagrindinėje byloje grąžinta į darbą pagal darbo sutartį. Pareiškėja pagrindinėje byloje raštu pranešė darbdaviui apie norą dirbti, tačiau nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2017 m. sausio 10 d. darbdavys jai nepavedė atlikti jokio darbo. Grąžinta į darbą, pareiškėja pagrindinėje byloje pateikė prašymą 2017 m. liepą–rugsėį leisti pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis. Darbdavys atsisakė tenkinti šį prašymą motyvuodamas tuo, kad pareiškėja pagrindinėje byloje tuo laikotarpiu nedirbo. Pareiškėjai pagrindinėje byloje neatvykus į darbą dienomis, kuriomis ji prašė suteikti atostogas, darbdavys ją atleido dėl nepateisinamo neatvykimo į darbą. Pareiškėja pagrindinėje byloje kreipėsi į nacionalinį teismą, prašydama įpareigoti darbdavį sumokėti jai kompensaciją už atostogų dienas 2014 m. sausio 1 d.–2017 m. sausio 10 d. laikotarpiu, tačiau jos ieškinys buvo atmestas.

Kasacinį skundą nagrinėjantis Čekijos teismas kreipėsi į ESTT teiraudamasis, ar Direktyvos 2003/88¹² 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinių teismų jurisprudencija, pagal kurią neteisėtai iš darbo atleistas ir vėliau pagal nacionalinę teisę teismo sprendimu panaikinus atleidimą į darbą grąžintas darbuotojas neturi teisės į mokamas kasmetines atostogas už laikotarpį nuo atleidimo iš darbo dienos iki grąžinimo į jį dienos dėl to, kad šiuo laikotarpiu faktiškai nedirbo darbdaviui, taip pat tuo atveju, kai pagal nacionalinę teisę darbuotojas, kuris buvo atleistas iš darbo pažeidžiant teisę ir nedelsdamas raštu pranešė darbdaviui apie pasirengimą jam dirbti, turi teisę gauti vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją nuo tos dienos, kurią jis pranešė darbdaviui apie pasirengimą jam dirbti, iki tos dienos, kurią darbdavys suteikė galimybę tęsti darbą, arba iki teisėto darbo santykių nutraukimo dienos.

Teisingumo Teismo vertinimas

¹² 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir tarybos Direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų

Dėl teisės į kasmetines atostogas už laikotarpį nuo neteisėto atleidimo iš darbo iki grąžinimo į jį dienos

Remdamasis anksčiau nagrinėtose bylose pateiktais išaiškinimais, Teisingumo Teismas priminė, jog esant tam tikroms konkrečioms situacijoms, kai darbuotojas negali atlikti savo užduočių, valstybė narė negali teisei į mokamas kasmetines atostogas nustatyti reikalavimo faktiškai būti dirbusiam. Taip yra tuo atveju, kai neteisėtai atleistas iš darbo, o vėliau pagal nacionalinę teisę teismo sprendimu panaikinus atleidimą į darbą grąžintas darbuotojas nuo neteisėto atleidimo iš darbo dienos iki grąžinimo į jį dienos negalėjo faktiškai dirbti darbdaviui. Tai, kad šis darbuotojas šiuo laikotarpiu faktiškai nedirbo savo darbdaviui, nulėmė darbdavio veiksmai, dėl kurių darbuotojas buvo neteisėtai atleistas iš darbo, ir jei darbdavys nebūtų jų atlikęs, darbuotojas būtų galėjęs dirbti ir pasinaudoti teise į kasmetines atostogas. Vadinasi, nustatant teisės į mokamas kasmetines atostogas, laikotarpis nuo neteisėto atleidimo iš darbo dienos iki grąžinimo į darbą dienos, pagal nacionalinę teisę teismo sprendimu panaikinus atleidimą, turi būti prilyginamas faktinio darbo laikotarpiui.

Vertindamas pagrindinėje byloje susiklosčiusias aplinkybes, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog, kiek tai susiję su teise į mokamas kasmetines atostogas, neturi reikšmės aplinkybė, kad kompensacijos suma, kuri, kaip numatyta nacionalinėje teisėje, turi būti sumokėta neteisėtai atleistam darbuotojui už laikotarpį nuo atleidimo iš darbo iki grąžinimo į jį dienos, iš principo atitinka šio darbuotojo gautą vidutinį darbo užmokestį, nes šia kompensacija siekiama kompensuoti darbuotojui dėl neteisėto atleidimo iš darbo negautą darbo užmokestį. Tiesiogiai iš Direktyvos 2003/88 išplaukianti teisė į mokamas kasmetines atostogas negali būti aiškinama siaurai, nes darbuotojas turi būti laikomas silpnesniaja darbo santykių šalimi, todėl būtina užtikrinti, kad darbdavys neturėtų galimybės apriboti jo teisių. Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią neteisėtai iš darbo atleistas ir vėliau pagal nacionalinę teisę teismo sprendimu panaikinus atleidimą į darbą grąžintas darbuotojas neturi teisės į mokamas kasmetines atostogas už laikotarpį nuo atleidimo iš darbo dienos iki grąžinimo į jį dienos dėl to, kad šiuo laikotarpiu faktiškai nedirbo darbdaviui, nes šis jam nepavedė jokie darbo, ir kad šiuo laikotarpiu pagal nacionalinę teisę gavo darbo užmokesčio kompensaciją.

[Prieiga internete](#)

2023 m. gruodžio 14 d. sprendimas byloje *Sparkasse Südpfalz, C-206/22*

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 2 dalis – Direktyva 2003/88/EB¹³ – 7 straipsnis – Teisė į mokamas kasmetines atostogas – SARS-Cov-2 virusas – Karantino priemonė – Negalėjimas perkelti mokamų kasmetinių atostogų, suteiktų laikotarpiu, sutampančiu su karantino laikotarpiu

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant TF ir jo darbdavio *Sparkasse Südpfalz* (toliau – Bendrovė) ginčą dėl mokamų kasmetinių atostogų, suteiktų TF laikotarpiu, sutampančiu su jo karantine dėl kontakto su SARS-Cov-2 virusu užsikrėtusiu asmeniu, perkėlimo.

Nustatyta, kad TF 2020 m. gruodžio 3–11 d. laikotarpiu buvo suteiktos mokamos kasmetinės atostogos. 2020 m. gruodžio 2 d. buvo nurodyta 2020 m. gruodžio 2–11 d. laikotarpiu taikyti TF karantiną, motyvuojant tuo, kad jis turėjo kontaktą su SARS-Cov-2 virusu užsikrėtusiu asmeniu. 2021 m. kovo 4 d. TF paprašė perkelti mokamų kasmetinių atostogų dienas, suteiktas už laikotarpį, kuris sutampa su karantino laikotarpiu.

Bendrovei atsisakius jas perkelti, TF kreipėsi į darbo teismą, prašydamas, kad mokamos kasmetinės atostogos nebūtų skaičiuojamos viešosios valdžios institucijų nustatytu karantino laikotarpiu. Šis teismas pabrėžė, kad pagal Federalinio darbo teismo jurisprudenciją vienintelis teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslas – atleisti darbuotoją nuo pareigos dirbti, kartu užtikrinant, kad jam bus sumokėta

---

¹³ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų.

atostogų kompensacija. Tačiau darbdavys nėra atsakingas už atostogų sąlygas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo abejonių dėl šios jurisprudencijos atitikties Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 daliai.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl kasmetinių atostogų, suteiktų nesergančiam darbuotojui laikotarpiu, sutampančiu su karantino laikotarpiu, perkėlimo

Nacionalinis teismas siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalis ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 31 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos ar praktika, pagal kurias neleidžiama perkelti mokamų kasmetinių atostogų, suteiktų nesergančiam darbuotojui laikotarpiu, sutampančiu su laikotarpiu, kai jam dėl jo kontakto su virusu užkrėstu asmeniu taikomas viešosios valdžios institucijos nustatytas karantino laikotarpis.

Teisingumo Teismas priminė, kad teise į kasmetines atostogas siekiama dvejopo tikslo, t. y. pirma, suteikti galimybę darbuotojui pailsėti nuo darbo sutartyje numatytų užduočių vykdymo ir, antra, turėti laiko atsipalaiduoti ir laisvalaikiui. Teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslas – suteikti darbuotojui galimybę pailsėti ir turėti laiko pramogoms bei laisvalaikiui, skiriasi nuo teisės į laikinojo nedarbingumo atostogas tikslo – leisti darbuotojui pasveikti. Atsižvelgęs į skirtingus šių dviejų rūšių atostogų tikslus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad darbuotojas, esantis laikinojo nedarbingumo atostogose per iš anksto nustatytą kasmetinių atostogų laiką, pateikęs prašymą ir norėdamas realiai pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis, turi teisę jomis pasinaudoti kitu laiku, nesutampančiu su laikinojo nedarbingumo atostogomis.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš bylos medžiagos matyti, jog dėl ieškovo viešoji institucija priėmė įsakymą dėl karantino, nes jis turėjo kontaktą su SARS-Cov-2 virusu užsikrėtusiu asmeniu. Vis dėlto per atitinkamą laikotarpį šis darbuotojas nebuvo nedarbingas ir tai nepatvirtinta medicinine pažyma. Taigi tokio darbuotojo padėtis skiriasi nuo darbuotojo, kuris yra laikinojo nedarbingumo atostogose ir kuris dėl ligos patiria fizinius ar psichinius suvaržymus, padėtis. Vadinas, negalima teigti, kad karantino tikslas iš esmės yra panašus į laikinojo nedarbingumo atostogų tikslą. Todėl karantino laikotarpis savaime negali kliudyti įgyvendinti mokamų kasmetinių atostogų, kuriomis siekiama suteikti darbuotojui galimybę pailsėti nuo darbo sutartyje numatytų užduočių vykdymo ir turėti laiko atsipalaiduoti ir laisvalaikiui, tikslų.

Teisingumo Teismas akcentavo, kad nors karantinas gali turėti įtakos darbuotojo laisvalaikio praleidimo sąlygoms, jis pats savaime negali būti laikomas pažeidžiančiu šio darbuotojo teisę faktiškai pasinaudoti mokamomis kasmetinėmis atostogomis. Iš tiesų kasmetinių atostogų laikotarpiu darbuotojas neturi vykdyti jokių įsipareigojimų darbdaviui, kurie galėtų trukdyti jam laisvai ir nepertraukiamai rūpintis savo paties interesais, siekiant neutralizuoti darbo poveikį jo saugai ir sveikatai. Taigi, jei darbdavys įvykdo šias pareigas, jis negali būti įpareigotas kompensuoti žalą, atsiradusią dėl nenumatyto įvykio, kaip antai viešosios valdžios institucijos nustatyto karantino, dėl kurio jo darbuotojas negalėtų visapusiškai pasinaudoti teise į mokamas kasmetines atostogas. Iš tiesų Direktyva 2003/88 nesiekia, kad bet koks įvykis, galintis sutrukdyti darbuotojui visiškai ir taip, kaip jis pageidauja, pasinaudoti poilsio ar atsipalaidavimo laiku, pateisintų papildomų atostogų suteikimą tam, kad būtų užtikrintas kasmetinių atostogų tikslas.

[Prieiga internete](#)

DUOMENŲ APSAUGA

Didžiosios kolegijos 2023 m. liepos 4 d. sprendimas byloje *Meta Platforms ir kt., C-252/21*

Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – BDAR¹⁴ – Internetiniai socialiniai tinklai – Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi – Tinklo naudotojų asmens duomenų tvarkymas – Valstybės

¹⁴ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB

narės konkurencijos institucijos įgaliojimai konstatuoti tokio duomenų tvarkymo neatitiktį BDAR – Lojalaus bendradarbiavimo principas – Tvarkymo teisėtumas – Specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymas – Sąvoka „duomenų subjekto sutikimas“

Bylos aplinkybės

Meta Platforms Ireland Ltd valdo internetinio socialinio tinklo *Facebook* pasiūlą ES ir, be kita ko, internetiniu adresu *www.facebook.com* siūlo paslaugas, kurios yra nemokamos privatiems naudotojams.

Facebook ekonominis modelis grindžiamas finansavimu iš internetinės reklamos, kuri pritaikoma individualiems socialinio tinklo naudotojams, atsižvelgiant, be kita ko, į jų vartojimo įpročius, interesus, perkamąją galią ir asmenines aplinkybes. Šiuo tikslu, be duomenų, kuriuos šie naudotojai tiesiogiai pateikia registruodamiesi atitinkamoms internetinėms paslaugoms, taip pat renkami kiti su minėtais naudotojais ir jų prietaisais susiję duomenys (jie renkami tiek šiame socialiniame tinkle ir *Meta* grupei teikiant kitas internetines paslaugas, tiek už šio tinklo ar paslaugų ribų) ir susiejami su skirtingų naudotojų paskyromis. Šių duomenų tvarkymą *Meta Platforms Ireland* grindžia naudojimo sutartimi, kurią socialinio tinklo *Facebook* naudotojai sudaro aktyvavę mygtuką „užsiregistruoti“ ir pagal kurią jie sutinka su šios bendrovės nustatytais bendrosiomis sąlygomis. Kad būtų galima naudotis socialiniu tinklu *Facebook*, būtina sutikti su šiomis sąlygomis. Dėl asmens duomenų tvarkymo bendrosiose sąlygose daroma nuoroda į minėtos bendrovės nustatytą duomenų ir slapukų politiką. Vadovaudamasi šia politika *Meta Platforms Ireland* renka naudotojų ir jų prietaisų duomenis, susijusius su šių naudotojų veikla socialiniame tinkle ir už jo ribų, ir juos susieja su jų *Facebook* paskyromis. Duomenys, susiję su veikla, vykdoma už socialinio tinklo ribų (toliau – *Off Facebook* duomenys), pirma, yra duomenys apie trečiųjų šalių interneto tinklalapių ir taikomųjų programėlių, kurios programavimo sąsajomis (*Facebook Business Tools*) yra susietos su *Facebook*, lankymą, ir, antra, duomenys apie naudojamąsi kitomis *Meta* grupei priklausančiomis internetinėmis paslaugomis, įskaitant *Instagram*, *WhatsApp*, *Oculus* ir iki 2020 m. kovo 13 d. *Masquerade*.

Vokietijos Federalinė konkurencijos institucija konstatavo, kad bendrosiose sąlygose numatytas naudotojų duomenų tvarkymas, kurį vykdo *Meta Platforms Ireland*, yra šios bendrovės piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi internetinių socialinių tinklų privatiems naudotojams rinkoje Vokietijoje. Tokios bendrosios sąlygos, kaip šią dominuojančią padėtį lemiančios sąlygos, yra nesąžiningos, nes jose numatytas *Off Facebook* duomenų tvarkymas neatitinka BDAR pagrindžiančių vertybių ir, be kita ko, negali būti pateisinamas pagal šio reglamento 6 straipsnio 1 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį.

Meta Platforms Ireland Ltd ir Vokietijos Federalinės konkurencijos institucijos ginčą nagrinėjęs Vokietijos teismas suabejojo nacionalinės konkurencijos institucijos įgaliojimais asmens duomenų tvarkymo srityje. Taip pat šiam teismui kilo neaiškumų dėl įvairių aspektų, susijusių su internetinio socialinio tinklo operatoriaus atliekamu asmens duomenų tvarkymu.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl konkurencijos institucijos kompetencijos su asmens duomenų apsaugos sritimi susijusiais klausimais ir lojalus bendradarbiavimo pareigos

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjant įmonės piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi konkrečioje rinkoje, atitinkamos valstybės narės konkurencijos institucijai gali prireikti išnagrinėti šios įmonės elgesio atitiktį kitiems teisės aktams nei tie, kurie patenka į konkurencijos teisės taikymo sritį, kaip antai BDAR numatyti asmens duomenų apsaugos taisyklėms.

Vis dėlto, jeigu priimdama sprendimą dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi nacionalinė konkurencijos institucija mano, kad būtina nuspręsti dėl atitinkamos įmonės atliekamo asmens duomenų tvarkymo atitikties ar neatitikties BDAR, ši institucija ir atitinkama priežiūros institucija arba prireikus kompetentinga vadovaujanti priežiūros institucija, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, turi bendradarbiauti tarpusavyje, kad būtų užtikrintas nuoseklus šio reglamento taikymas.

Teisingumo Teismas sprendė, kad valstybės narės konkurencijos institucija, nagrinėdama įmonės piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį, gali konstatuoti, kad šios įmonės bendrosios naudojimo sąlygos, susijusios su asmens duomenų tvarkymu, ir jų

įgyvendinimas neatitinka šio reglamento, jeigu tokia išvada būtina siekiant įrodyti tokį piktnaudžiavimą ir jeigu laikomasi pareigos lojaliai bendradarbiauti su priežiūros institucijomis.

Atsižvelgiant į šią lojalios bendradarbiavimo pareigą, nacionalinė konkurencijos institucija negali nukrypti nuo kompetentingos nacionalinės priežiūros institucijos ar kompetentingos vadovaujančios priežiūros institucijos sprendimo, priimto dėl tokių ar panašių bendrųjų sąlygų. Kai konkurencijos institucijai kyla abejonų dėl tokio sprendimo apimties, kai šios institucijos tuo pačiu metu nagrinėja tokias ar panašias bendras sąlygas, arba kai, nevykstant tyrimui ar nesant sprendimo, konkurencijos institucija mano, kad nagrinėjamos sąlygos neatitinka BDAR, ji turi konsultuotis su tomis pačiomis priežiūros institucijomis ir prašyti jų bendradarbiauti, kad būtų išsklaidytos jos abejonės arba būtų nustatyta, ar prieš pradėdama savo vertinimą turi laukti, kol tos priežiūros institucijos priims sprendimą. Jeigu priežiūros institucijos neprieštarauja arba neatsako per pagrįstą laikotarpį, nacionalinė konkurencijos institucija gali tęsti savo tyrimą.

Dėl socialinio tinklo operatoriaus atliekamo asmens duomenų tvarkymo

Kitais penkiais Teisingumo Teismui užduotais klausimais Vokietijos teismas siekė išsiaiškinti įvairius su socialinio tinklo operatoriaus atliekamu asmens duomenų tvarkymu susijusius aspektus¹⁵.

Nagrinėdamas užduotus klausimus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, atrodo, *Meta Platforms Ireland* atliekamas duomenų tvarkymas taip pat apima specialių kategorijų duomenis, galinčius atskleisti, be kita ko, rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius įsitikinimus ar seksualinę orientaciją ir kuriuos tvarkyti iš esmės draudžiama pagal BDAR. Atitinkamai, tokiomis aplinkybėmis nacionaliniam teismui tenka pareiga nustatyti, ar tam tikri surinkti duomenys iš tikrųjų leidžia atskleisti tokią informaciją, nesvarbu, ar ji susijusi su šio socialinio tinklo naudotoju, ar su bet kuriuo kitu fiziniu asmeniu. Dėl klausimo, ar tokių vadinamųjų „neskelbtinų“ duomenų tvarkymas išimties tvarka leidžiamas dėl to, kad duomenų subjektas juos akivaizdžiai paskelbė viešai, Teisingumo Teismas patikslino, jog vien aplinkybė, kad naudotojas apsilankė interneto svetainėse ar taikomosiose programėlėse, kurios gali atskleisti tokią informaciją, visiškai nereiškia, kad jis akivaizdžiai viešai paskelbia savo duomenis, kaip tai suprantama pagal BDAR. Be to, tas pats pasakytina ir tuo atveju, kai naudotojas įkelia duomenis į tokias interneto svetaines ar taikomąsias programėles arba aktyvuoja į jas integruotus atrankos mygtukus, nebent jis aiškiai iš anksto išreiškė pasirinkimą su juo susijusius duomenis padaryti viešai prieinamus neribotam asmenų skaičiui.

Kiek tai susiję su apskritai *Meta Platforms Ireland* atliekamu duomenų tvarkymu, įskaitant „neskelbtinų“ duomenų tvarkymą, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar tai gali būti pateisinama BDAR numatytais pagrindais, dėl kurių duomenų tvarkymas be duomenų subjekto sutikimo gali būti teisėtas. Šiomis aplinkybėmis ESTT nustatė, kad būtinybė vykdyti sutartį, kurios šalis yra tas duomenų subjektas, pateisina ginčijamą praktiką tik su sąlyga, kad duomenų tvarkymas yra objektyviai būtinas, taigi pagrindinis šios sutarties dalykas negalėtų būti pasiektas neatliekant tokio duomenų tvarkymo. Teisingumo Teismas abejojo, ar turinio asmenišką pritaikymą arba vienodas ir sklandus *Meta* grupės paslaugų naudojimas gali atitikti šiuos kriterijus, vis dėlto, anot Teisingumo Teismo, tokį aspektą turėtų patikrinti pagrindinę bylą nagrinėjantis Vokietijos teismas. Be to, Teisingumo Teismo teigimu, asmenišką reklamos, kuria finansuojamas internetinis socialinis tinklas *Facebook*, pritaikymas, kaip teisėtas *Meta Platforms Ireland* siekiamas interesas, negali pateisinti nagrinėjamo duomenų tvarkymo, kai nėra duomenų subjekto sutikimo.

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tai, kad internetinio socialinio tinklo operatorius, kaip duomenų valdytojas, užima dominuojančią padėtį socialinių tinklų rinkoje, savaime netrukdo jo naudotojams duoti teisėtą sutikimą, kaip tai suprantama pagal BDAR, kad jų duomenis tvarkytų šis operatorius. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad dominuojanti padėtis gali paveikti šių naudotojų pasirinkimo laisvę ir sukelti akivaizdų jų ir duomenų valdytojo padėties disbalansą, ji yra svarbus veiksnys nustatant, ar sutikimas iš tikrųjų buvo duotas teisėtai ir, be kita ko, laisva valia. Pareiga įrodyti šį aspektą tenka operatoriumi.

[Prieiga internete](#)

¹⁵ 2023 m. liepos 4 d. Teisingumo Teismo pranešimas spaudai Nr. 113/23

2023 m. spalio 26 d. sprendimas byloje FT, C-307/22

Asmens duomenų tvarkymas – Reglamentas (ES) 2016/679 – 12, 15 ir 23 straipsniai – Duomenų subjekto teisė susipažinti su tvarkomais jo asmens duomenimis – Teisė nemokamai gauti pirmąją šių duomenų kopiją – Gydytojo atliekamas paciento duomenų tvarkymas – Medicinos dokumentai – Prašymo leisti susipažinti su dokumentais motyvai – Duomenų naudojimas, siekiant taikyti atsakomybę gydytojui – Sąvoka „kopija“

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant FT ir DW ginčą dėl gydytojo stomatologo FT atsisakymo nemokamai perduoti savo pacientui pirmąją jo medicinos dokumentų kopiją.

FT suteikė dantų gydymo paslaugas DW. Įtardamas, kad gydant buvo padaryta klaidų, DW paprašė FT nemokamai pateikti pirmąją jo medicinos dokumentų kopiją. FT nurodė DW, kad šį prašymą patenkinti tik su sąlyga, kad bus padengtos medicinos dokumentų kopijos pateikimo išlaidos, kaip tai numatyta nacionalinėje teisėje. DW pareiškė ieškinį FT. Pirmojoje ir apeliacinėje instancijose buvo patenkintas DW prašymas pateikti pirmąją jo medicinos dokumentų kopiją nemokamai. Šie sprendimai buvo grindžiami taikytinų nacionalinės teisės aktų aiškinimu, atsižvelgiant į BDAR 12 straipsnio 5 dalį ir 15 straipsnio 1 ir 3 dalis.

Gavęs FT kasacinį skundą, Aukščiausiasis Federalinis Teismas (Vokietija) paprašė Teisingumo Teismo išaiškinti BDAR¹⁶ nuostatas, susijusias su duomenų subjekto teisės susipažinti su jo duomenimis įgyvendinimo tvarka ir šios teisės taikymo srities apribojimais.

Teisingumo Teismo vertinimas*Dėl paciento teisės nemokamai gauti pirmąją savo medicininių įrašų kopiją*

Pirmiausia, dėl klausimo, ar duomenų valdytojas privalo nemokamai pateikti duomenų subjektui pirmąją jo duomenų kopiją, kai šis siekia kitų tikslų, nei aiškiai nurodytieji BDAR preambulėje, Teisingumo Teismas priminė, kad pagal BDAR 15 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį duomenų subjektui suteikiama teisė gauti tiksliai jo asmens duomenų, suprantamų plačiai, su kuriais „duomenų valdytojas atlieka duomenų tvarkymu“ laikytinas operacijas, kopiją. Be to, iš kartu aiškinamų BDAR 12 straipsnio 5 dalies ir 15 straipsnio 1 ir 3 dalių matyti, kad, pirma, duomenų subjektas turi teisę gauti pirmąją tvarkomų asmens duomenų kopiją nemokamai ir, antra, duomenų valdytojui suteikta galimybė tam tikromis sąlygomis reikalauti pagrįstų mokesčių, susijusių su administracinėmis išlaidomis, arba atsisakyti patenkinti prašymą, jeigu jis akivaizdžiai nepagrįstas ar neproporcingas.

Konstatuota, jog nei BDAR 12 straipsnio 5 dalies, nei šio reglamento 15 straipsnio 1 ir 3 dalių formuluotėse nenumatyta, kad nemokamas pirmosios asmens duomenų kopijos pateikimas priklauso nuo to, ar prašymus pateikęs asmenys nurodo prašymus pateisinančius motyvus. Taigi šiomis nuostatomis duomenų valdytojui nesuteikiama galimybės reikalauti, kad duomenų subjektas pateiktų prašymo susipažinti su duomenimis motyvus.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė neturi teisės priimti nacionalinės teisės aktu, pagal kuriuos, siekiant apsaugoti duomenų valdytojo ekonominius interesus, duomenų subjektas padengia išlaidas, susijusias su pirmąja jo asmens duomenų kopija.

Galiausiai, trečia, Teisingumo Teismas nusprendė, jog, kalbant apie gydytojo ir paciento santykius, teisė gauti tvarkomų asmens duomenų kopiją reiškia, kad duomenų subjektui turi būti pateikti tiksliai ir suprantamai atgaminti visi šie duomenys. Ši teisė reiškia teisę gauti visų medicinos dokumentuose esančių įrašų, kuriuose, be kita ko, yra minėtų duomenų, kopijas, jei tokių kopijų pateikimas reikalingas, kad duomenų subjektas galėtų patikrinti duomenų tikslumą ir išsamumą ir kad būtų užtikrintas jų suprantamumas. Duomenų apie duomenų subjekto sveikatą atveju ši teisė bet kuriuo atveju apima teisę gauti jo medicinos dokumentuose esančių duomenų kopiją, kurioje yra tokia informacija, kaip diagnozės,

¹⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB

tyrimų rezultatai, gydančių gydytojų išvados ir paskirtas gydymas ar intervencijos. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu gydytojas pateiktų tik paprastą tokių duomenų santrauką ar suvestinę, siekdamas juos pateikti apibendrintai, galėtų kilti pavojus, kad tam tikri svarbūs duomenys gali būti praleisti ar atgaminti neteisingai arba bet kuriuo atveju gali būti sunkiau patikrinti jų tikslumą, išsamumą ir jie gali būti sunkiau suprantami pacientui.

[Prieiga internete](#)

2023 m. lapkričio 16 d. sprendimas byloje *Ligue des droits humains, C-333/22*

Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Direktyva (ES) 2016/680 – 17 straipsnis – Duomenų subjekto teisių įgyvendinimas per priežiūros instituciją – Duomenų tvarkymo teisėtumo tikrinimas – 17 straipsnio 3 dalis – Minimali pareiga informuoti duomenų subjektui – Apimtis – Galiojimas – 53 straipsnis – Teisė imtis veiksmingos teisminės teisių gynimo priemonės prieš priežiūros instituciją – Sąvoka „teisiškai privalomas sprendimas“ – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 8 straipsnio 3 dalis – Nepriklausomos institucijos vykdoma kontrolė – 47 straipsnis – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą

Bylos aplinkybės

2016 m. BA kreipėsi į Nacionalinę saugumo tarnybą dėl saugos leidimo darbo tikslais. Ši institucija atsisakė išduoti BA saugumo leidimą, motyvuodama tuo, kad iš jai pateiktų asmens duomenų matyti, jog 2007–2016 m. šis asmuo dalyvavo dešimtyje demonstracijų ir kad dėl šios informacijos pagal taikytinus teisės aktus negalima jam išduoti tokio leidimo. Šis sprendimas nebuvo apskūstas.

2020 m. vasario mėn. BA advokatas kreipėsi į Policijos informacijos peržiūros tarnybą su prašymu identifikuoti nagrinėjamo asmens duomenų tvarkymo valdytojus ir juos įpareigoti suteikti BA prieigą prie visos su juo susijusios informacijos, kad BA galėtų pasinaudoti savo teisėmis per tinkamą terminą. Elektroniniu laišku Policijos informacijos peržiūros tarnyba patvirtino, kad gavo šį prašymą. Ji nurodė, kad BA turi tik netiesioginę teisę susipažinti su šiais duomenimis, ir kartu užtikrino, kad pati patikrins bet kokio duomenų tvarkymo visų nacionalinių policijos tarnybų naudojamoje duomenų bazėje teisėtumą. Be to, ji patikslino, kad turi įgaliojimus nurodyti policijai prireikus ištrinti arba pakeisti duomenis ir kad patikrinimo pabaigoje informuos BA apie tai, jog buvo atlikti būtini patikrinimai.

Policijos informacijos peržiūros tarnyba 2020 m. birželio mėn. elektroniniu laišku advokatui pranešė, kad atliko būtinus patikrinimus, ir prireikus asmens duomenys buvo pakeisti arba ištrinti.

Ligue des droits humains ASBL (Žmogaus teisių lyga) (Belgija) ir AB kreipėsi į nacionalinius teismus. *Cour d'appel de Bruxelles* kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl Direktyvos 2016/680¹⁷ 17 straipsnio išaiškinimo ir galiojimo atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) nuostatas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl duomenų subjekto teisės apskūsti teismui kompetentingos priežiūros institucijos sprendimą, kai duomenų subjekto teisės įgyvendinamos per tokią priežiūros instituciją pagal Direktyvos 2016/680 17 straipsnį

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kompetentinga priežiūros institucija, kai informuoja duomenų subjektą apie atliktų patikrinimų rezultatus, praneša jam apie dėl jo priimtą sprendimą užbaigti patikrinimo procedūrą, kuris neišvengiamai turi įtakos šio asmens teisei padėčiai. Taigi šis sprendimas jam yra „teisiškai privalomas sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2016/680 53 straipsnio 1 dalį, neatsižvelgiant į tai, ar ši institucija konstatavo minėto duomenų subjekto duomenų tvarkymo teisėtumą ir ėmėsi taisomųjų veiksmų, ir kiek. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad duomenų subjektui

¹⁷ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kur[ia] panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016, p. 89)

turi būti suteikta galimybė prašyti teismine tvarka peržiūrėti tokio sprendimo pagrįstumą, visų pirma tai, kaip priežiūros institucija įvykdė pareigą atlikti visus būtinus patikrinimus, ir prireikus pasinaudoti įgaliojimais imtis taisomųjų veiksmų.

Teisingumo Teismas nurodė, jog tai, kad pagal Direktyvos 2016/680 17 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms leidžiama tam tikrais atvejais šio sprendimo motyvuose pateikti tik šioje nuostatoje nurodytą minimalią informaciją, nereiškia, kad bet kokiomis aplinkybėmis duomenų subjektui teiktiną informaciją galima susiaurinti iki šios minimalios informacijos. Iš tiesų šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į Chartijos 52 straipsnio 1 dalį taip, kad būtų tenkinami kiti joje nurodyti kriterijai, o tai reiškia, jog pagal ją reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad, pirma, nacionalinės teisės normomis, kuriomis ta nuostata įgyvendinama, nebūtų pakeista duomenų subjekto teisės į veiksmingą teisminę gynybą esmė ir, antra, jos būtų grindžiamos viešųjų interesų tikslų, pateisinančių šios informacijos apribojimą, ir šio duomenų subjekto pagrindinių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyra, laikantis būtinumo ir proporcingumo principų.

Konkrečiai kalbant, valstybės narės turi numatyti, kad tam tikromis sąlygomis duomenų subjektui teikiama informacija gali būti platesnė nei minimali informacija, nacionalinės priemonės turi suteikti kompetentingai priežiūros institucijai tam tikrą diskreciją nustatyti, ar ji gali glaustai pranešti šiam duomenų subjektui bent apie savo patikrinimų rezultatus.

Be to, tais atvejais, kai reikalaujama, kad priežiūros institucijos pateikta informacija būtų apribota tuo, kas numatyta Direktyvos 2016/680 17 straipsnio 3 dalyje, vis dėlto valstybės narės, naudodamosi procesine autonomija, turi įgyvendinti būtinas priemones, kad pagal šios direktyvos 53 straipsnio 1 dalį būtų užtikrinta veiksminga tiek motyvų, pateisinančių šios informacijos apribojimą, buvimo ir pagrįstumo, tiek to, ar priežiūros institucija teisingai vykdo savo užduotį tikrinti duomenų tvarkymo teisėtumą, teisminė kontrolė.

Valstybės narės turi užtikrinti, kad kompetentingas teismas turėtų ir taikytų procesinės teisės metodus ir normas, leidžiančias suderinti, pirma, teisėtus pagrindus, susijusius su Direktyvos 2016/680 13 straipsnio 3 dalyje, 15 straipsnio 3 dalyje ir 16 straipsnio 4 dalyje nurodytais viešojo intereso tikslais, nes į šiuos tikslus buvo atsižvelgta nacionalinės teisės aktuose siekiant apriboti duomenų subjektui teiktiną informaciją, ir, antra, būtinybę pakankamai užtikrinti teisės subjektui procesinių teisių, kaip antai teisės būti išklausytam ir rungimosi principo, laikymąsi.

[Prieiga internete](#)

Didžiosios kolegijos 2023 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje *Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, C-683/21*

Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas – 4 straipsnio 2 ir 7 punktai – Sąvokos „duomenų tvarkymas“ ir „duomenų valdytojas“ – Mobiliosios IT programėlės kūrimas – 26 straipsnis – Bendras duomenų valdymas – 83 straipsnis – Administracinių baudų skyrimas – Sąlygos – Reikalavimas, kad pažeidimas būtų padarytas tyčia ar dėl aplaidumo – Duomenų valdytojo atsakomybė už duomenų tvarkytojo atliekamą asmens duomenų tvarkymą

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – ir NVSC) ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – ir VDAI) ginčą dėl pastarosios sprendimo pagal BDAR¹⁸ 83 straipsnį skirti NVSC administracinę baudą už šio reglamento 5, 13, 24, 32 ir 35 straipsnių pažeidimą.

NVSC ginčijo 12 000 EUR baudą, jam skirtą po to, kai padedant privačiai įmonei buvo sukurta mobilioji programėlė, skirta su COVID-19 viruso nešiotojais sąlytį turėjusių asmenų duomenims registruoti ir stebėti.

---

¹⁸ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

Teisingumo Teismo vertinimas

*Dėl „duomenų valdytojo“ ir „duomenų tvarkymo“ sampratos
Dėl kaltės nustatymo, skiriant baudą už BDAR pažeidimą*

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad subjektas, pavedęs įmonei sukurti mobiliąją IT programėlę ir prisidėjęs nustatant šia programėle atliekamo asmens duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, gali būti laikomas duomenų valdytoju, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą, net jei jis pats neatliko tokių duomenų tvarkymo veiksmų, nedavė aiškaus sutikimo atlikti konkrečių tokio tvarkymo veiksmų arba padaryti šią mobiliąją programėlę viešai prieinamą ir jos neįsigijo, nebent prieš padarant šią programėlę viešai prieinamą šis subjektas aiškiai išreiškė nepritarimą tokiam veiksmui ir jo nulemtam asmens duomenų tvarkymui.

Pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą ir 26 straipsnio 1 dalį, norint du subjektus pripažinti bendrais duomenų valdytojais nereikia, kad jie būtų sudarę susitarimą dėl atitinkamų asmens duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių nustatymo arba susitarimu nustatę bendro duomenų valdymo sąlygas.

Teisingumo Teismas paaiškino, kad asmens duomenų naudojimas testuojant mobiliąją IT programėlę yra „duomenų tvarkymas“, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 2 punktą, nebent tokie duomenys nuasmeninti taip, kad jų subjekto tapatybė negali arba nebegali būti nustatyta, arba tai yra netikri duomenys, nesusiję su jokių esamų fiziniu asmeniu.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad administracinė bauda pagal BDAR 83 straipsnį gali būti skirta tik jeigu nustatoma, kad duomenų valdytojas padarė šio straipsnio 4–6 dalyse nurodytus pažeidimus tyčia ar dėl aplaidumo, todėl pažeidimo padarymas esant kaltei yra tokios baudos skyrimo sąlyga. Duomenų valdytojas gali būti nubaustas už elgesį, patenkantį į BDAR taikymo sritį, jeigu negalėjo nežinoti apie savo veiksmų neteisėtumą, nesvarbu, ar jis suvokė, kad pažeidžia BDAR nuostatas. Jeigu duomenų valdytojas yra juridinis asmuo, norint taikyti BDAR 83 straipsnį nereikalaujama to juridinio asmens valdymo organo veiksmų ar net žinojimo.

Tokia bauda gali būti skirta duomenų valdytojui už asmens duomenų tvarkymo veiksmus, kuriuos jo vardu atlieka duomenų tvarkytojas, išskyrus atvejus, kai atlikdamas tokius veiksmus duomenų tvarkytojas tvarko duomenis savo tikslais arba tokiu būdu, kuris nesuderinamas su duomenų valdytojo nustatyta duomenų tvarkymo sistema ar tvarka, arba taip, kad negalima pagrįstai manyti, jog duomenų valdytojas tam pritarė.

[Prieiga internete](#)

VARTOTOJAI

2023 m. spalio 5 d. sprendimas byloje *Verein für Konsumenteninformation, C-565/22*

Vartotojų apsauga – Direktyva 2011/83/ES – Vartotojų teisės – Vartotojo įsigyta mokymosi platformos prenumerata – Automatinis sutarties pratęsimas – Teisė atsisakyti sutarties

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 2011/83/ES¹⁹ (toliau – Direktyva) 9 straipsnio 1 dalies. Moksleiviams skirtų internetinių mokymosi platformų operatorės bendrosiose pardavimo sąlygose nurodyta, kad, pirmą kartą užsisakius prenumeratą, platformos gali būti naudojamos nemokamai 30 dienų nuo sutarties sudarymo ir prenumerata per šį laikotarpį gali būti nutraukta bet kuriuo momentu be išankstinio įspėjimo. Prenumerata tampa mokama tik pasibaigus šiam terminui, o jei sutartis per tą laiką nenutraukiama, prasideda mokamas prenumeratos laikotarpis. Pasibaigus mokamos prenumeratos laikotarpiui ir platformai ar vartotojui laiku nenutraukus sutarties, prenumerata pagal tas pačias bendrąsias sąlygas automatiškai pratęsiama terminuotam laikotarpiui.

¹⁹ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB.

Vartotojų asociacija, manydama, kad vartotojas turi teisę atsisakyti sutarties ne tik, kiek tai susiję su 30 dienų trukmės nemokamos bandomosios versijos prenumerata, bet ir keičiant šią prenumeratą į standartinę ar ją pratęsiant, kreipėsi į teismą. Bylą nagrinėjantis Austrijos aukščiausiasis teismas suabejojo, ar Direktyvos 9 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad vartotojas tuo atveju, kai nuotolinės prekybos sutartis „pratęsiama automatiškai“, vėl įgyja teisę atsisakyti sutarties.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl vartotojo teisės atsisakyti sutarties, kai platformos prenumerata buvo pratęsta automatiškai

Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, išskyrus atvejus, kai taikomos nurodytos išimtys, vartotojas, nenurodydamas priežasties ir nepatirdamas kitų nei numatytosios išlaidų per 14 dienų laikotarpį gali atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties. Viena iš pasekmių, kylančių dėl to, kad egzistuoja vartotojo teisė atsisakyti sutarties, yra pareiga informuoti, pagal kurią prieš vartotojui įsipareigojant pagal sutartį ar atitinkamą pasiūlymą verslininkas aiškiai ir suprantamai pateikia vartotojui informaciją apie naudojimosi šia teise sąlygas, terminą ir tvarką, taip pat pavyzdinę sutarties atsisakymo formą.

Atsižvelgiant į teisės atsisakyti sutarties svarbą siekiant apsaugoti vartotoją, iki sutarties sudarymo pateiktina informacija apie šią teisę vartotojui yra ypač svarbi ir padeda jam priimti sąmoningą sprendimą dėl to, ar sudaryti su verslininku nuotolinę sutartį. Tam, kad galėtų visapusiškai pasinaudoti šia informacija, vartotojas turi iš anksto žinoti naudojimosi teise atsisakyti sutarties sąlygas, terminą ir tvarką. Teisės atsisakyti sutarties tikslas – kompensuoti neigiamas pasekmes, kurių atsiranda vartotojui iš nuotolinės prekybos sutarties, suteikiant jam tinkamą apmąstymo laikotarpį, per kurį jis turi galimybę patikrinti ir išbandyti įsigytą prekę. Vartotojui suteiktas apmąstymo laikotarpis pateisinamas tais pačiais tikslais tiek prekių pardavimo, tiek paslaugų teikimo atveju. Pirma, teise atsisakyti sutarties siekiama leisti vartotojui laiku susipažinti su paslaugos, kuri yra atitinkamos sutarties dalykas, savybėmis. Antra, ši teisė sudaro palankias sąlygas vartotojui priimti informacija pagrįstą sprendimą, atsižvelgiant į visas sutarties sąlygas ir atitinkamos sutarties sudarymo pasekmes, suteikiant vartotojui galimybę nuspręsti, ar nori būti sutarties saistomas su verslininku.

Vartotojo teisės atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties dėl paslaugų teikimo tikslas yra pasiektas, jei prieš sudarant šią sutartį vartotojas turi aiškia, suprantama ir nedviprasmišką informaciją apie paslaugų, kurios yra šios sutarties dalykas, kainą, kurią jis turi sumokėti nuo šios sutarties sudarymo arba nuo vėlesnės datos, pavyzdžiui, nuo tos dienos, kai sutartis pakeičiama į mokamą sutartį arba pratęsiama terminuotam laikotarpiui.

Taigi, nors sudarydamas sutartį, numatančią nemokamų paslaugų teikimo laikotarpį, verslininkas aiškiai, suprantamai ir nedviprasmiškai informuoja vartotoją, kad, pasibaigus šiam nemokamų paslaugų teikimo laikotarpiui ir vartotojui per šį laikotarpį neatsisakius sutarties ar jos nenutraukus, už šių paslaugų teikimą bus imamas mokestis, sutarties sąlygos, su kuriomis buvo supažindintas vartotojas, nesikeičia. Tokiu atveju anksčiau nurodytas tikslas nepateisina to, kad atitinkamas vartotojas vėl turėtų teisę atsisakyti sutarties po to, kai minėta sutartis pakeičiama į mokamą sutartį. Be to, šis vartotojas taip pat negali turėti tokios teisės atsisakyti sutarties, jei tokia mokama sutartis pratęsiama terminuotam laikotarpiui.

[Prieiga internete](#)

EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIAI INVESTICIJŲ FONDAI

2023 m. gruodžio 7 d. sprendimas sujungtose bylose *Obština Razgrad ir kt.*, C-441/22 ir C-443/22

Viešieji pirkimai – Europos struktūriniai investicijų fondai – Sutarties įvykdymas – Direktyva 2014/24/ES – 72 straipsnis – Sutarčių keitimas jų galiojimo laikotarpiu – Įvykdymo termino pakeitimas – Esminis pakeitimas – Nenumatytos aplinkybės

Bylos aplinkybės

Pareiškėjai pagrindinėse bylose – savivaldybės – kaip viešieji perkantieji subjektai, vykdė atviras viešojo pirkimo procedūras statybos darbams šiose savivaldybėse pirkti. Su pirkimų laimėtojais sudarytose viešojo pirkimo sutartyse buvo nustatyti konkretūs jų įvykdymo terminai, tačiau sutarčių vykdymas atskirais laikotarpiais buvo sustabdytas dėl nepalankių oro sąlygų, taip pat dėl būtinybės patikslinti investicinį projektą. Dėl šių priežasčių pirkimo sutartys faktiškai buvo vykdomos ilgiau, nei nustatyta, o perkančiosios organizacijos nereikalavo atlyginti žalos dėl sutarties neįvykdymo per nustatytą terminą, neskaičiavo už tai baudos. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, pareiškėjų pagrindinėse bylose išlaidoms, tinkamoms finansuoti Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšomis, pritaikyta 25 proc. dydžio finansinė pataisa dėl pažeisto Viešųjų pirkimų įstatymo. Sprendimus dėl finansinių pataisų taikymo pareiškėjai pagrindinėse bylose apskundė administraciniam teismui, kuris sprendė, jog viešojo pirkimo sutartis gali būti pakeista tik sudarius rašytinį susitarimą, kurio aptariamais atvejais nebuvo, o tai reiškia, kad sutartys buvo ne pakeistos, o netinkamai vykdomos.

Nurodytas administracines bylas nagrinėjantis Bulgarijos Aukščiausiasis administracinis teismas kreipėsi į ESTT teiraudamasis: 1) ar Direktyvos 2014/24²⁰ 72 straipsnio 1 dalies e punktas ir 4 dalis turi būti aiškinami taip, kad tam, jog viešojo pirkimo sutarties pakeitimas būtų laikomas „esminiu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, sutarties šalys turi būti pasirašiusios rašytinį susitarimą dėl šio pakeitimo, o gal pakanka, kad būtų kitos šių šalių pateiktos rašytinės informacijos, patvirtinančios bendrą valią padaryti tokį pakeitimą; 2) ar Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis, siejamas su jos 109 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad rūpestingumas, kurį perkančioji organizacija turi įrodyti, kad galėtų remtis šia nuostata, be kita ko, reiškia, kad rengdamasi atitinkamos viešojo pirkimo sutarties sudarymui perkančioji organizacija turi atsižvelgti į rizikas, kurias šios sutarties įvykdymo termino laikymuisi gali kelti nuspėjamos sustabdymo priežastys ir iš anksto paskelbti bei tam tikru laikotarpiu, patenkančiu į sutarties vykdymo laikotarpį, taikomi teisės aktuose nustatyti draudimai vykdyti darbus; 3) ar net ir tuo atveju, jei tokias priežastis ir teisės aktuose nustatytus draudimus reikėtų laikyti nuspėjamais, jais remiantis vis dėlto galima objektyviai pateisinti sutarties vykdymą praleidus terminą, kuris buvo nustatytas sutarties sudarymo procedūrą reglamentuojančiuose dokumentuose ir pradinėje viešojo pirkimo sutartyje.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl susitarimo pakeisti viešojo pirkimo sutarties sąlygas formos, vertinant, ar toks susitarimas buvo esminis

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog siekiant garantuoti Direktyvos 2014/24 72 straipsnyje numatytą taisyklių veiksmingumą, taigi ir principų, kuriuos šia nuostata siekiama užtikrinti, paisymą, viešojo pirkimo sutarties pakeitimo kvalifikavimas kaip jos „esminio pakeitimo“ negali priklausyti nuo to, ar egzistuoja viešojo pirkimo sutarties šalių pasirašytas rašytinis susitarimas dėl tokio pakeitimo. Aiškinimas, kad esminio pakeitimo užfiksavimas siejamas su tokio rašytinio susitarimo buvimu, padėtų apeiti minėtoje nuostatoje numatytas taisykles, susijusias su sutarčių pakeitimu jų galiojimo laikotarpiu, ir leistų viešojo pirkimo sutarties šalims savo nuožiūra pakeisti šios sutarties vykdymo sąlygas, nors jos buvo skaidriai nurodytos viešojo pirkimo dokumentuose ir turėjo būti taikomos vienodai visiems potencialiems konkurso dalyviams, siekiant užtikrinti sąžiningą ir neiškreiptą konkurenciją rinkoje. Kėtinimas iš naujo derėtis dėl sutarties sąlygų gali būti atskleistas kitomis formomis nei aiškus rašytinis susitarimas dėl atitinkamo pakeitimo; tokį kėtinimą, be kita ko, galima nustatyti iš rašytinės informacijos, pateiktos vykstant viešojo pirkimo sutarties šalių susirašinėjimui. Taigi Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies e punktas ir 4 dalis turi būti aiškinami taip, jog tam, kad viešojo pirkimo sutarties pakeitimas būtų laikomas „esminiu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, sutarties šalys neprivalo būti pasirašiusios rašytinio šį pakeitimą įforminančio susitarimo, nes bendrą valią padaryti tokį pakeitimą gali patvirtinti, be kita ko, kita šių šalių turima rašytinė informacija.

---

²⁰ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB

Dėl galimybės pratęsti viešojo pirkimo sutarties įvykdymo terminą, nevykdant naujos pirkimo procedūros

Teisingumo Teismas pabrėžė, jog pagal Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies e punktą nereikalaujama vykdyti naujos procedūros, kai padaryti pakeitimai nėra „esminiai“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 72 straipsnio 4 dalį. Pagal pastarąją nuostatą, nedarant poveikio šio straipsnio 1 ir 2 dalims, sutarties pakeitimas jos galiojimo laikotarpiu bet kuriuo atveju laikomas esminiu, jeigu įvykdyta bent viena iš šios 4 dalies a–d punktuose numatytų sąlygų. Nagrinėjamu atveju pagrindinėse bylose nagrinėjami pakeitimai atitinka Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 4 dalies a punkte numatytą sąlygą, nes, jei perkančioji organizacija atrankos etape būtų nustačiusi ilgesnį vykdymo terminą, atitinkantį pradinį terminą ir galiausiai įvykusį pratęsimą, pirkimas būtų pritraukęs daugiau dalyvių, ir šios direktyvos 72 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą sąlygą, nes dėl šio termino pratęsimo pakeista sutarties ekonominė pusiausvyra rangovės naudai taip, kaip nebuvo numatyta pradinėje sutartyje.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, jog pagal Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktį sutartį galima keisti nevykdant naujos pirkimo procedūros, kai „būtinybė daryti pakeitimą atsirado dėl aplinkybių, kurių pareiginga perkančioji organizacija negalėjo numatyti“, ir kai įvykdytos tam tikros kitos šioje 1 dalyje numatytos sąlygos. Kaip matyti iš pačios Direktyvos 2014/24 109 konstatuojamosios dalies formuluotės, nenumatytos aplinkybės yra išorinės aplinkybės, kurių nebuvo įmanoma nuspėti, nepaisant to, kad perkančioji organizacija pagrįstai apdairiai rengėsi pradiniam sutarties sudarymui, atsižvelgdama į visas turimas priemones, konkretaus projekto pobūdį ir charakteristikas, gerąją praktiką atitinkamoje srityje ir poreikį užtikrinti tinkamą rengiantis sutarties sudarymui panaudotų išteklių ir numatomos jos vertės santykį. Taigi iš Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktio, siejamo su jos 109 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad įprastos oro sąlygos ir iš anksto paskelbti ir laikotarpiu, patenkančiu į sutarties vykdymo laikotarpį, taikomi teisės aktuose nustatyti draudimai vykdyti darbus negali būti laikomi aplinkybėmis, kurių rūpestinga perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas. Iš to neišvengiamai išplaukia, kad tokios oro sąlygos ir teisės aktuose nustatyti draudimai taip pat negali būti laikomi kitu pagrindu pateisinančiais aiškaus darbų atlikimo termino, nustatyto sutarties sudarymo procedūrą reglamentuojančiuose dokumentuose ir pradinėje šio pirkimo sutartyje, praleidimą.

Be to, kai yra aplinkybių, kurias rūpestinga perkančioji organizacija galėjo numatyti, pagal Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies a punktą ji gali remtis galimybe sutarties sudarymo procedūrą reglamentuojančiuose dokumentuose ir pradinėje viešojo pirkimo sutartyje aiškiai numatyti peržiūros nuostatas, pagal kurias sutarties vykdymo sąlygos gali būti pritaikytos, jei susiklostytų vienokios ar kitokios konkrečios aplinkybės, ir tai leistų padaryti pakeitimus, kurie kitu atveju reikalautų vykdyti naują pirkimo procedūrą, remiantis šiuo 72 straipsniu. Aiškiai numatydamą galimybę keisti šias sąlygas ir nustatydamą jos taikymo tvarką minėtuose dokumentuose perkančioji organizacija užtikrina, kad visi ekonominės veiklos vykdytojai, norintys dalyvauti minėto pirkimo procedūroje, nuo pat pradžių apie ją žinotų, taigi kad jų padėtis būtų vienoda teikiant pasiūlymus. Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad rūpestingumas, kurį perkančioji organizacija turi įrodyti, kad galėtų remtis šia nuostata, be kita ko, reiškia, kad rengdamasi atitinkamos viešojo pirkimo sutarties sudarymui perkančioji organizacija turi atsižvelgti į rizikas, kurias šios sutarties įvykdymo termino laikymuisi gali kelti nuspėjamos darbų sustabdymo priežastys, kaip antai įprastos oro sąlygos ir iš anksto paskelbti bei tam tikru laikotarpiu, patenkančiu į sutarties vykdymo laikotarpį, taikomi teisės aktuose nustatyti draudimai vykdyti darbus, nes tokios oro sąlygos ir teisės aktuose nustatyti draudimai, jei nebuvo numatyti viešojo pirkimo sutarties sudarymą reglamentuojančiuose dokumentuose, negali pateisinti darbų vykdymo praleidus šiuose dokumentuose ir pirminėje viešojo pirkimo sutartyje nustatytą terminą.

[Prieiga internete](#)

RYŠIŲ REGULIAVIMAS

2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, C-162/22

Telekomunikacijos – Asmens duomenų tvarkymas elektroninių ryšių sektoriuje – Direktyva 2002/58/EB²¹ – Chartija²² – Elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomi duomenys – Baudžiamąjį procesą vykdančioms institucijoms teikiami duomenys – Duomenų naudojimas atliekant tyrimą dėl tarnybinio nusižengimo

Bylos aplinkybės

Pagrindinėje byloje pareiškėjas ginčijo Lietuvos generalinės prokuratūros įsakymus, kuriais už tarnybinį nusižengimą jis buvo atleistas iš eitų prokuroro pareigų. Tarnybinio nusižengimo įrodymais laikyta per tarnybinį patikrinimą surinkta medžiaga: dviejų ikiteisminių tyrimų duomenys, kriminalinės žvalgybos metu gauta informacija, be kita ko, elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinio slapta kontrolė ir fiksavimas. Šios informacijos pagrindu buvo konstatuotas pareiškėjo pagrindinėje byloje ir jo vadovauto ikiteisminio tyrimo įtariamojo advokato bendravimas telefonu.

Pareiškėjas skundėsi, kad kriminalinės žvalgybos tyrimo metu kriminalinės žvalgybos subjektų prieiga prie elektroninių ryšių srauto duomenų ir turinio yra toks didelis pagrindinių teisių suvaržymas, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2002/58 ir Chartijos nuostatas, tokia prieiga gali būti suteikta tik siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais. Tačiau Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad tokie duomenys gali būti naudojami tiriant ne tik sunkius nusikaltimus, bet ir korupcinio pobūdžio drausminius ar tarnybinius nusižengimus.

Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui kilo abejonė, ar Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kompetentingoms viešosios valdžios institucijoms draudžiama elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomus duomenis, galinčius suteikti informaciją apie elektroninių ryšių priemonės naudotojo duomenis ir pranešimus, naudoti korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų tyrimo bylose, neatsižvelgiant į tai, ar prieiga prie tokių duomenų konkrečiu atveju buvo suteikta kovos su sunkiais nusikaltimais ir didelių grėsmių visuomenės saugumui prevencijos tikslais.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomų duomenų naudojimo tiriant tarnybinius nusižengimus

Pirmiausia atkreiptas dėmesys, kad Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui abejonės kilo dėl asmens duomenų, kuriuos elektroninių ryšių paslaugų teikėjai saugojo, remdamiesi nacionalinės teisės aktu, nustatančiu jiems tokią saugojimo pareigą pagal Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalį, vėlesnio naudojimo.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kova su sunkiais nusikaltimais ir didelės grėsmės visuomenės saugumui prevencija bendrojo intereso tikslų hierarchijoje yra ne tokia svarbi kaip nacionalinio saugumo užtikrinimas, tačiau jų svarba viršija kovos su nusikalstamomis veikomis apskritai ir nesunkių grėsmių visuomenės saugumui prevencijos svarbą.

ESTT priminė, kad prieiga prie srauto ir vietos nustatymo duomenų, kuriuos paslaugų teikėjai saugo taikydami Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje numatytą priemonę, iš principo gali būti pateisinama tik dėl bendrojo intereso, dėl kurio šiems teikėjams nustatytas toks įpareigojimas saugoti duomenis. Kitaip yra tik tuo atveju, jei priegos tikslo svarba viršija saugojimą pateisinančio tikslo svarbą. Šie argumentai *mutatis mutandis* taikomi vėlesniam srauto ir vietos nustatymo duomenų, elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomų taikant priemonę, kurios imtasi pagal Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalį, naudojimui siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais. Teisingumo Teismo vertinimu, tokie duomenys, saugomi ir pateikti kompetentingoms institucijoms siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais, negali būti perduoti kitoms institucijoms ir naudojami norint kovoti su korupcinio pobūdžio tarnybiniais nusižengimais, kurie bendrojo intereso tikslų hierarchijoje yra ne tokie svarbūs kaip kovos su sunkiais nusikaltimais ir didelės

²¹ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje

²² Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

grėsmės visuomenės saugumui prevencijos tikslai. Tokiu atveju priegos prie saugomų duomenų suteikimas prieštarautų šiai bendrojo intereso tikslų hierarchijai.

Pažymėta ir tai, kad nors tarnybiniai patikrinimai dėl korupcinio pobūdžio drausminių arba tarnybinių nusižengimų gali atlikti svarbų vaidmenį kovojant su tokiais veiksmais, teisėkūros priemonė, kurioje numatyti tokie patikrinimai, faktiškai ir griežtai neatitinka Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyto tikslo persekioti už nusikalstamas veikas ir už jas nubausti, kuris susijęs tik su baudžiamuoju persekiojimu.

[Prieiga internete](#)

TRANSPORTAS

2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimas byloje *Gargždų geležinkelis, C-671/21*

Bendra Europos geležinkelių erdvė – Direktyva 2012/34/ES²³ – Geležinkelių infrastruktūros pajėgumų paskirstymas – 45 straipsnis – Traukinių tvarkaraščio sudarymas – 46 straipsnis – Derinimo procedūra – 47 straipsnis – Perpildyta infrastruktūra – Tam tikroms paslaugoms teikiama pirmumo teisė – Pirmumo kriterijai – Nacionalinis reglamentavimas, kuriame nustatytos su infrastruktūros naudojimo intensyvumu siejamos pirmumo taisyklės

Bylos aplinkybės

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, apeliacine tvarka nagrinėdamas UAB „Gargždų geležinkelis“ iškeltą bylą dėl Lietuvos transporto saugos administracijos (toliau – transporto saugos administracija) sprendimo, kuriuo atsisakoma šiai bendrovei skirti viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus, ir dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos įsakymo, kuriuo atmetamas bendrovės pateiktas skundas dėl to sprendimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pagal Direktyvą 2012/34/ES infrastruktūros valdytojai sudarant traukinių tvarkaraštį ir per derinimo procedūrą kylančių pareigų

Dėl pirmumo kriterijaus, grindžiamo planuojamu tų pajėgumų naudojimu

Dėl aplinkybės, kad keli pareiškėjai paprašė pajėgumų tiems patiems kroviniams vežti, reikšmės vertinant, ar infrastruktūra yra perpildyta

Teisingumo Teismas sprendė, kad pagal Direktyvos 2012/34/ES 45 ir 46 straipsnius sudarydamas traukinių tvarkaraštį ir per derinimo procedūrą, kaip numatyta tuose straipsniuose, infrastruktūros valdytojas neprivalo tikrinti, ar keli pareiškėjai pateikė konkuruojančias paraiškas skirti pajėgumų tiems patiems kroviniams vežti, tačiau gali taikyti tam tikrus kriterijus, įskaitant turinčius pirmumo aspektą, jeigu juos taikant tos infrastruktūros pajėgumus galima paskirstyti tinkamai, nediskriminuojant ir laikantis Sąjungos teisės, ir konfliktų atvejais privalo stengtis kartu su pareiškėjais aktyviai siekti tenkinančio sprendimo.

Teisingumo Teismas paaiškino, kad Direktyvos 2012/34 46 straipsnyje nurodyta derinimo procedūra atlieka pagrindinį vaidmenį skirstant infrastruktūros pajėgumus, kai gaunamos tarpusavyje nesuderinamos paraiškos. Derinimo procedūros sėkmė neišvengiamai priklauso nuo to, kad ir infrastruktūros valdytojas, ir pareiškėjai aktyviai siektų tenkinančio sprendimo. Pavyzdžiui, infrastruktūros valdytojas, konsultuodamasis su suinteresuotaisiais pareiškėjais, privalo stengtis derindamas paraiškas užtikrinti, kad jos būtų kuo geriau suderintos, ir išspręsti galimus nesutarimus. Vis dėlto tokie nurodymai netenkinami, jei derinimo procedūra iš esmės apsiriboja paprastu susirašinėjimu, nepasižyminčiu infrastruktūros valdytojo ir pareiškėjų aktyviu siekiu rasti tenkinantį sprendimą. Tokiomis aplinkybėmis pareiškėjo atsisakymas dalyvauti derinimo procedūroje yra aplinkybė, į kurią infrastruktūros valdytojas

---

²³ 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/34/ES, kuria sukuriama bendra Europos geležinkelių erdvė

turi tinkamai atsižvelgti, kai sprendžia konfliktą ir skirsto pajėgumus to pareiškėjo nenaudai, nes šis nepareiškė noro kartu su infrastruktūros valdytoju ir kitais pareiškėjais aktyviai siekti tenkinančio sprendimo.

Pagal Direktyvos 2012/34 47 straipsnio 3 ir 4 dalis draudžiama priimti nacionalinės teisės nuostatas, kuriose numatyta skirstant infrastruktūros pajėgumus, kai ši yra perpildyta, taikyti planuojamų pajėgumų naudojimui grindžiamą pirmumo kriterijų, nebent nustatomos garantijos, užtikrinančios, kad jis nebus taikomas naujų dalyvių nenaudai.

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad nei Direktyvos 2012/34 47 straipsnyje, nei jos 3 straipsnio 20 punkte pateiktoje sąvokos „perpildyta infrastruktūra“ apibrėžtyje nekalbama apie prekes, kurias pareiškėjas planuoja vežti. Todėl vertinant, ar infrastruktūra yra perpildyta, aplinkybė, kad konkrečiu atveju keli pareiškėjai paprašė pajėgumų tiems patiems kroviniams vežti, neturi reikšmės.

[Prieiga internete](#)

ŪKINĖS VEIKLOS LAISVĖS RIBOJIMAS

2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje *Xella Magyarország*, C-106/22

Įsisteigimo laisvė – Užsienio investicijų į „strateginėmis“ laikomas įmones tikrinimo mechanizmas – Draudimas įsigyti visas „strateginės“ įmonės rezidentės akcijas – Valstybės intereso, visuomenės saugumo arba viešosios tvarkos valstybėje narėje pažeidimas arba pažeidimo rizika – Tikslas užtikrinti pagrindinių žaliavų tiekimo statybų sektoriui, ypač vietos lygmeniu, saugumą

Bylos aplinkybės

Xella Magyarország, pagal Vengrijos teisę įsteigta bendrovė, veikia Vengrijos statybinių medžiagų rinkoje, o jos pagrindinė veikla – statybinių komponentų gamyba iš betono. 100 % jos akcijų priklauso pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovei, kurios pačios 100 % akcijų priklauso pagal Liuksemburgo teisę įsteigta bendrovei. Pastaroji bendrovė netiesiogiai priklauso kontroliuojančiajai bendrovei, įregistruotai Bermuduose, o pastaroji galiausiai priklauso Airijos piliečiui.

Xella Magyarország siekė įsigyti visas pagal Vengrijos teisę įsteigtos bendrovės *Janes és Társa*, kurios pagrindinė veikla susijusi su tam tikrų pagrindinių žaliavų, visų pirma žvyro, smėlio ir molio, kasyba ir kuri dėl šios kasybos veiklos laikoma „strategine“ įmone, akcijas. Apie šį įsigijimą buvo pranešta kompetentingam Vengrijos ministrui, kuris pagrindinėje byloje nagrinėtu sprendimu jį uždraudė iš esmės todėl, kad tokios bendrovės įsigijimas gali pažeisti valstybės interesą užtikrinti šių pagrindinių žaliavų tiekimo statybos sektoriui tęstinumą, visų pirma regioniniu lygmeniu.

Xella Magyarország laikėsi pozicijos, kad toks sprendimas yra savavališka diskriminacija arba užslėptas laisvo kapitalo judėjimo apribojimas, atsižvelgiant, be kita ko, į SESV 54 ir 55 straipsnius, kuriuose pripažįstama Sąjungoje įsteigtų bendrovių galimybė pasinaudoti įsisteigimo laisve. Pabrėžta ir tai, kad galiausiai perkančioji įmonė priklauso asmeniui, kuris yra Sąjungos valstybės narės pilietis.

Ginčą nagrinėjusiam Vengrijos teismui kilo abejonių dėl užsienio investicijų tikrinimo mechanizmo atitikties ES teisei.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl tikslo, kurio siekiant nustatytas užsienio investicijų tikrinimo mechanizmas, vertinimo įsisteigimo laisvės ribojimo aspektu

Teisingumo Teismas priminė, kad nacionalinės teisės aktai, kurie taikomi tokiam dalyvavimui valdant kapitalą, kuris leidžia daryti aiškia įtaką bendrovės sprendimams ir nulemti jos veiklą, patenka į su įsisteigimo laisve, o ne laisvu kapitalo judėjimu susijusių normų taikymo sritį. Atitinkamai pagrindinėje byloje aktualų užsienio investicijų tikrinimo mechanizmą ESTT nagrinėjo įsisteigimo laisvės kontekste.

Teisingumo Teismo vertinimu, nacionalinės teisės aktai, kaip antai taikomi pagrindinėje byloje, tiek, kiek jais leidžiama valstybės narės valdžios institucijoms dėl saugumo ir viešosios tvarkos priežasčių uždrausti Sąjungos bendrovei įsigyti „strateginės“ bendrovės rezidentės akcijų, leidžiančių daryti aiškia

įtaką šios bendrovės valdymui ir kontrolei, akivaizdžiai yra šios Sąjungos bendrovės įsisteigimo laisvės apribojimas, šiuo atveju ypač rimtas apribojimas.

Nagrinėtą apribojimą buvo siekiama pateisinti konkrečiu valstybės interesu užtikrinti tiekimo statybos sektoriuje saugumą ir tęstinumą, ypač vietos lygmeniu, kiek tai susiję su tam tikromis pagrindinėmis žaliavomis, t. y. žvyru, smėliu ir moliu, gaunamomis vykdant kasybos veiklą nacionalinėje teritorijoje. Šiame kontekste Teisingumo Teismas priminė, kad nors valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalinius poreikius, iš esmės gali laisvai nustatyti viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo reikalavimus, vis dėlto Sąjungos kontekste, visų pirma kaip SESV garantuojamos pagrindinės laisvės išimtis, šie motyvai turi būti suprantami siaurai, kad kiekviena valstybė narė be Sąjungos institucijų kontrolės vienašališkai negalėtų nustatyti jų apimties. Taigi viešąją tvarką ir visuomenės saugumą galima remtis tik realios ir pakankamai didelės grėsmės pagrindiniam visuomenės interesui atveju. Be to, šie motyvai neturi – nepaisant jų tikrosios funkcijos – faktiškai būti naudojami vien ekonominiams tikslams pasiekti. Pagrindinės bylos aplinkybėmis, Teisingumo Teismo vertinimu, negalima teigti, kad nustatyto apribojimo tikslas atitinka „pagrindinį visuomenės interesą“, kaip jis aiškinamas ESTT praktikoje. Byloje nustatytos reikšmingos aplinkybės nepagrindė, kad, kiek tai susiję su pagrindinių žaliavų tiekimu vietos statybos sektoriui, pagrindinėje byloje nagrinėjamu sprendimu uždraustas įsigijimas iš tikrųjų galėtų sukelti „realią ir pakankamai didelę grėsmę“, kaip tai suprantama ESTT praktikoje.

Atitinkamai, Teisingumo Teismas sprendė, kad SESV nuostatomis dėl įsisteigimo laisvės draudžiamas valstybės narės teisės aktuose numatytas užsienio investicijų tikrinimo mechanizmas, leidžiantis uždrausti įgyti bendrovės rezidentės, laikomos strategine, nuosavybę kitai bendrovei rezidentei, kuri priklauso keliose valstybėse narėse įsteigtų bendrovių grupei ir kurioje trečiosios šalies įmonė turi lemiamą įtaką, motyvuojant tuo, kad šis įgijimas pažeidžia ar gali pažeisti valstybės interesą užtikrinti tiekimo statybų sektoriui saugumą, ypač vietos lygmeniu, kiek tai susiję su tokiais pagrindinėmis žaliavomis, kaip žvyras, smėlis ir molis.

[Prieiga internete](#)

EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA

2023 m. lapkričio 16 d. sprendimas byloje *BG, C-427/22*

Kredito įstaigoms taikomi rizikos ribojimu pagrįsti reikalavimai – Reglamentas (ES) Nr. 575/2013²⁴ – 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 42 punktai – Apibrėžtys – Sąvokos „kredito įstaiga“ ir „veiklos leidimas“ – Paskolų teikimas neturint leidimo

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą BG, kuris buvo pripažintas kaltu dėl to, kad suteikė paskolas su palūkanomis dviem fiziniams asmenims, neturėdamas tam reikalingo leidimo.

Nustatyta, kad laikotarpiu nuo 2016 m. balandžio mėn. iki 2017 m. rugsėjo mėn. Bulgarijos pilietis BG, tuo laikotarpiu ėjęs savivaldybės tarybos nario pareigas, dviem fiziniams asmenims suteikė paskolas su palūkanomis grynaisiais pinigais. 2020 m. spalio 1 d. sprendimu BG buvo pripažintas kaltu dėl to, kad vykdė komercines bankines operacijas neturėdamas šiuo tikslu pagal Kredito įstaigų įstatymą reikalaujamo leidimo (jis buvo nuteistas trejų metų laisvės atėmimo bausme, jos vykdymą atidedant ketveriems metams, ir konfiskuojant dalį jam priklausančio turto).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad įmonė patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik tuo atveju, kai jos veiklą sudaro paskolų teikimas iš lėšų, gautų iš visuomenės indėlių ar kitų grąžintinų lėšų, išskyrus lėšas iš kitų šaltinių.

²⁴ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl riziką ribojančių reikalavimų kredito įstaigoms, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl įmonės, kuri iš visuomenės negauna indėlių ar kitų gražintinių lėšų ir kuri tik teikia kreditus iš kitų šaltinių, pripažinimo kredito įstaiga Reglamento Nr. 575/2013 taikymo tikslais

Dėl iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio formuluotės ESTT pažymėjo, kad ją sudaro du elementai, t. y. pirma, „indėlių ar kitų gražintinių lėšų priėmimas iš visuomenės“ ir, antra, „paskolų teikimas savo sąskaita“. Be to, šiuos du elementus sieja jungtukas „ir“. Iš to darytina išvada, kad įmonė, kuri nevykdo jokios šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktyje nurodytos veiklos, patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik jeigu jos veiklą sudaro indėlių ar kitų gražintinių lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita.

Atitinkamai įmonė, kuri iš visuomenės negauna indėlių ar kitų gražintinių lėšų ir kuri tik teikia kreditus iš kitų šaltinių, nepatenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktį.

[Prieiga internete](#)

TEISĖS PRINCIPAI

2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje *Volkswagen Group Italia ir Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22*

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 50 straipsnis – *Ne bis in idem* principas – Sankcija, skirta už nesąžiningą komercinę veiklą – Baudžiamasis sankcijos pobūdis – Baudžiamoji sankcija, kuri paskirta vienoje valstybėje narėje po to, kai kitoje valstybėje narėje buvo paskirta kita sankcija už nesąžiningą komercinę veiklą, ir kuri tapo galutinė prieš paskiriant tą kitą sankciją – 52 straipsnio 1 dalis – *Ne bis in idem* principo apribojimai – Sąlygos – Procedūrų ir sankcijų koordinavimas

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 50 straipsnio išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Volkswagen Group Italia SpA* (toliau – *VWGI*) ir *Volkswagen Aktiengesellschaft* (toliau – *VWAG*) ginčą su Italijos Konkurencijos ir rinkos priežiūros institucija (toliau – *AGCM*) dėl šios institucijos sprendimo skirti šioms bendrovėms baudą už nesąžiningą komercinę veiklą.

Atsižvelgęs į tai, kad Vokietijos Braunšveigo prokuratūra 2018 m. birželio 13 d. sprendimu skyrė *VWAG* 1 mlrd. Eur baudą už tai, kad buvo taikoma procedūra, kurios tikslas – manipuliuoti tam tikrų *Volkswagen* grupės dyzelinių variklių išmetamosiomis dujomis, dėl kurių atlikus tyrimus paaiškėjo, kad buvo apeinamos išmetamųjų teršalų normos, ir dalis šios sumos, atitinkanti 5 mln. Eur sumą, yra sankcija už tame sprendime nurodytus veiksmus, savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Italijos Lacijaus regiono administracinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar byloje taikytinas *ne bis in idem* principas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl ne bis in idem principo taikymo skiriant kriminalinio pobūdžio administracinę sankciją už nesąžiningą komercinę veiklą

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Chartijos 50 straipsnyje numatyta, kad „niekas negali būti antrą kartą teisiamas ar baudžiamas už nusikalstamą veiklą, dėl kurios Sąjungoje jis jau buvo galutinai išteisintas ar pripažintas kaltu pagal įstatymą“. Kiek tai susiję su persekiojimo ir sankcijų baudžiamojo pobūdžio vertinimu, atliekant šį vertinimą svarbūs trys kriterijai. Pirmasis – tai teisinis pažeidimo kvalifikavimas pagal vidaus teisę, antrasis – pats pažeidimo pobūdis ir trečiasis – suinteresuotajam asmeniui gresiančios sankcijos griežtumo laipsnis.

Teismas nurodė, kad Chartijos 50 straipsnis taikomas ne tik tokiam persekiojimui ir sankcijoms, kurie nacionalinėje teisėje kvalifikuojami kaip „baudžiamieji“; neatsižvelgiant į tokį kvalifikavimą pagal vidaus teisę, jis taip pat apima persekiojimą ir sankcijas, kurie turi būti laikomi esančiais baudžiamojo pobūdžio. Vertinant antrą kriterijų, susijusį su pačiu pažeidimo pobūdžiu, reikia patikrinti, ar aptariama sankcija, be kita ko, siekiama baudžiamojo tikslo, nepaisant to, kad ja taip pat siekiama prevencinio tikslo. Dėl trečiojo kriterijaus, t. y. priemonių griežtumo laipsnio, šis laipsnis vertinamas atsižvelgiant į atitinkamose nuostatose numatytą maksimalią bausmę.

Teisingumo Teismas išaiškino, kad Chartijos 50 straipsnis turi būti aiškinamas taip: nacionalinės teisės aktuose numatyta pinigine administracine bauda, kurią vartotojų apsaugos srityje kompetentinga nacionalinė institucija skyrė bendrovei už nesąžiningą komercinę veiklą, nors pagal nacionalinės teisės aktus ji laikoma administracine sankcija, yra baudžiamoji sankcija, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, jeigu ja siekiama tikslo nubausti ir ji yra labai griežta.

Toliau Teisingumo Teismas išaiškino, kad Chartijos 50 straipsnyje įtvirtintas *ne bis in idem* principas turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos leidžiama palikti galioti baudžiamojo pobūdžio baudą, skirtą juridiniam asmeniui už nesąžiningą komercinę veiklą, jeigu šis asmuo kitoje valstybėje narėje buvo nuteistas baudžiamąja tvarka už tą pačią veiką, net jei šis apkaltinamasis nuosprendis priimtas po to, kai buvo priimtas sprendimas, kuriuo skiriama ši bauda, tačiau jis tapo galutinis prieš įsiteisėjant teismo sprendimui, kuriuo išnagrinėtas skundas dėl tokio sprendimo. Tam, kad teismo sprendimas būtų laikomas galutiniu sprendimu dėl veikų, dėl kurių vyksta antrasis procesas, būtina ne tik tai, kad sprendimas būtų įsiteisėjęs, bet ir tai, kad jis būtų priimtas įvertinus bylos esmę. Nors *ne bis in idem* principo taikymas suponuoja ankstesnio galutinio sprendimo buvimą, tai nebūtinai reiškia, kad vėlesni sprendimai, kurie pagal šį principą yra draudžiami, gali būti tik tie, kurie priimti vėliau nei šis ankstesnis galutinis sprendimas. Pagal šį principą, kai yra priimtas galutinis sprendimas, baudžiamasis persekiojimas už tą pačią veiką negali būti pradėtas ar tęsiamas. Chartijos 50 straipsnyje įtvirtintas *ne bis in idem* principas gali būti taikomas tik jeigu faktinės aplinkybės, dėl kurių vyko abu nagrinėjami procesai arba paskirtos abi sankcijos, yra identiški. Taigi nepakanka, kad šios faktinės aplinkybės būtų panašios.

Galiausiai Teisingumo Teismas patikslino sąlygas, kurioms esant gali būti taikomi *ne bis in idem* principo apribojimai: Chartijos 52 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją leidžiama apriboti Chartijos 50 straipsnyje įtvirtinto *ne bis in idem* principo taikymą, kad už tas pačias veikas būtų galima kumulatyviai taikyti procesus ir sankcijas, jeigu įvykdytos Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje numatytos ir jurisprudencijoje patikslintos sąlygos, t. y. pirma, ši kumuliacija nėra pernelyg didelė našta atitinkamam asmeniui, antra, yra aiškios ir tikslios taisyklės, leidžiančios numatyti, kuriems veiksams ir neveikimui gali būti taikoma kumuliacija, ir, trečia, nagrinėjami procesai buvo vykdomi pakankamai koordinuotai ir panašiu laiku.

[Prieiga internete](#)

BYLINĖJIMOSI IŠLAIDOS

2023 m. liepos 13 d. sprendimas byloje *CAJASUR Banco, C-35/22*

Direktyva 93/13/EEB²⁵ – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – 6 straipsnio 1 dalis – Hipoteka užtikrintos paskolos sutarties bendrosios sąlygos, kurias nacionaliniai teismai pripažino negaliojančiomis – ieškinys teisme – ieškinių pripažinimas prieš pateikiant atsiliepimą į jį – Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias reikalaujama, kad vartotojas imtųsi ikiteisminių veiksmų atitinkamo verslininko atžvilgiu tam, kad iš jo nebūtų priteistos bylinėjimosi išlaidos – Tinkamo teisingumo vykdymo principas – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *CAJASUR Banco SA* ginčą su JO ir IM dėl bylinėjimosi išlaidų,

²⁵ 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais

patirtų vykstant pastarųjų inicijuotam teismo procesui, kuriuo siekta, kad hipoteka užtikrintos paskolos sutarties bendrųjų sąlygų nuostata būtų pripažinta negaliojančia, be kita ko, dėl to, kad yra nesąžininga. Jau pareiškus ieškinį, CAJASUR Banco pripažino šią sąlygą nesąžininga, tačiau, manydamas, kad šiuo pagrindu reikalaujama suma yra pernelyg didelė, sutiko grąžinti tik dalį jos.

2020 m. kovo 2 d. sprendimu Malagos pirmosios instancijos teismas pripažino sutarties sąlygą negaliojančia dėl nesąžiningumo ir įpareigojo CAJASUR Banco grąžinti JO ir IM dalį reikalaujamos sumos ir padengti bylinėjimosi išlaidas. CAJASUR Banco pateikė apeliacinį skundą dėl sprendimo dalies, susijusios su bylinėjimosi išlaidų priteisimu.

Ginčui dėl bylinėjimosi išlaidų persikėlus į apeliacinės instancijos teismą, Malagos provincijos teismas pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir savo klausimais siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, siejama su veiksmingumo principu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias tuo atveju, kai vartotojas nesiėmė ikiteisminių veiksmų verslininko, su kuriuo sudarė sutartį, kurioje yra nesąžininga sąlyga, atžvilgiu, šis vartotojas turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas, susijusias su teismo procesu, kurį jis pradėjo prieš šį verslininką, siekdamas apginti jam pagal Direktyvą 93/13 suteiktas teises, kai šis verslininkas pripažino šio vartotojo ieškinį prieš pateikdamas atsiliepimą jį, net jei ši sąlyga buvo pripažinta nesąžininga.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, kai ginčą teisme inicijavęs vartotojas nepasinaudojo ikiteisimine ginčų nagrinėjimo tvarka

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nacionaliniuose teismuose patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymas priklauso valstybių narių procesinei autonomijai, su sąlyga, kad laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų.

Teismas nurodė, kad per tipinius procesus, pradėtus pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį, „vartotojas“, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, dažniausiai yra ieškovas, o „pardavėjas ar tiekėjas“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, dažniausiai yra atsakovas. Pagal Ispanijos įstatymo Nr. 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso 395 straipsnį reikalaujama, kad prieš pareiškdamas ieškinį teisme vartotojas pateiktų atitinkamam verslininkui įtikinamą ir tinkamai pagrįstą reikalavimą sumokėti, pradėtų mediacijos procedūrą arba dėl šio verslininko pateiktų prašymą vykdyti taikinimo procedūrą. Priešingu atveju, jeigu minėtas verslininkas pripažįsta ieškinį prieš pateikdamas atsiliepimą jį, jis laikomas sąžiningu ir iš jo negali būti priteistos bylinėjimosi išlaidos, net jei per teismo procesą paaiškėja, kad atitinkamoje sutartyje esanti sąlyga yra nesąžininga.

Teisingumo Teismo vertinimu, nesąžiningų sąlygų verslininkų su vartotojais sudarytose sutartyse srityje pareiga atlikti ikiteisminį veiksma turi būti vienodai taikoma abiem sutarties šalims. Jeigu tam tikrų tipinių sutarties sąlygų nesąžiningumas buvo konstatuotas suformuotoje nacionalinėje jurisprudencijoje, taip pat galima tikėtis, kad bankai imsis iniciatyvos susisiekti su savo klientais, kurių sutartyse yra tokių sąlygų, prieš šioms pareiškiant ieškinius teisme, kad būtų panaikinti šių sąlygų padariniai.

Teisingumo Teismas išaiškino, kad Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalis, siejama su veiksmingumo principu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias tuo atveju, kai vartotojas nesiėmė ikiteisminių veiksmų verslininko, su kuriuo sudarė sutartį, kurioje yra nesąžininga sąlyga, atžvilgiu, šis vartotojas turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas, susijusias su teismo procesu, kurį jis pradėjo prieš šį verslininką, siekdamas apginti jam pagal Direktyvą 93/13 suteiktas teises, kai šis verslininkas pripažino šio vartotojo ieškinį prieš pateikdamas atsiliepimą jį, net jei ši sąlyga buvo pripažinta nesąžininga, su sąlyga, kad jurisdikciją turintis nacionalinis teismas gali atsižvelgti į suformuotą nacionalinę jurisprudenciją, kurioje panašios sutarčių sąlygos pripažintos nesąžiningomis, ir į verslininko elgesį, kad nuspręstų, kad jis elgėsi nesąžiningai, ir priteikus priteistų iš jo bylinėjimosi išlaidas.

[Prieiga internete](#)